

KANCELARIA SENATU
BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI
Zespół Informacji i Statystyk

Wybrane dane o pracy
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
(04.07.1989 – 03.07.2009)

OPRACOWANIA TEMATYCZNE

OT-568

lipiec 2009

Materiał przygotowany przez Zespół Informacji i Statystyk Biura Analiz i Dokumentacji.

©Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2009

Opracowanie:

Małgorzata Kosiorek
Anna Stawicka
Tomasz Skwarek

Biuro Analiz i Dokumentacji Kancelarii Senatu
Dyrektor – Agata Karwowska-Sokołowska – tel. 022 694 94 32, fax 022 694 94 28,
e-mail: sokolows@nw.senat.gov.pl
Wicedyrektor – Ewa Nawrocka – tel.022 694 94 32,
e-mail: nawrocka@nw.senat.gov.pl
Zespół Informacji i Statystyk tel. 022 694 93 59, fax 022 694 90 56

Spis treści

<u>WSTĘP</u>	4
<u>KADENCJE SENATU</u>	5
<u>POSIEDZENIA</u>	6
<u>I. Liczbowe zestawienie posiedzeń Senatu</u>	6
<u>II. Liczbowe zestawienie posiedzeń komisji senackich</u>	8
<u>UCHWAŁY</u>	12
<u>I. Liczbowe zestawienie uchwał Senatu</u>	12
<u>II. Uchwały w sprawie ustaw</u>	15
<u>III. Uchwały w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie</u>	17
<u>IV. Uchwały w sprawie projektów budżetu i planów finansowych państwa</u>	19
<u>V. Uchwały w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw</u>	20
<u>VI. Uchwały w sprawie mandatu senatorskiego i wyborów do Senatu</u>	20
<u>VII. Uchwały w sprawie wyboru lub zmiany w składzie organów Senatu</u>	23
<u>VIII. Uchwały w sprawie wyboru lub zmiany w składzie Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego</u>	23
<u>IX. Uchwały w sprawie procedur postępowania Senatu oraz w sprawie Regulaminu Senatu</u>	24
<u>X. Uchwały w sprawie wyboru lub wyrażenia zgody na powołanie i odwołanie organów państwowych</u>	24
<u>XI. Uchwały w sprawie sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji</u>	30
<u>XII. Uchwały dotyczące współpracy międzyparlamentarnej</u>	30
<u>XIII. Uchwały w sprawie immunitetu senatora</u>	31
<u>XIV. Uchwały okolicznościowe, przedmiotowe, problemowe, rezolucje i oświadczenia</u>	32
<u>Wykaz uchwał okolicznościowych (przedmiotowych, problemowych, rezolucji i oświadczeń)</u>	33
<u>XV. Uchwały w sprawie wyrażenia zgody na zarządzanie przez Prezydenta RP referendum</u>	42
<u>INICJATYWY USTAWODAWCZE SENATU</u>	43
<u>I. Liczbowe zestawienie inicjatyw ustawodawczych Senatu</u>	44
<u>II. Wykaz inicjatyw ustawodawczych Senatu</u>	44
<u>LICZBOWE ZESTAWIENIE USTAW ROZPATRZONYCH PRZEZ SENAT</u>	52
<u>POPRAWKI SENATU DO USTAW UCHWALONYCH PRZEZ SEJM</u>	53
<u>I. Poprawki Senatu I kadencji</u>	53
<u>II. Poprawki Senatu II kadencji</u>	54
<u>III. Poprawki Senatu III kadencji</u>	55
<u>IV. Poprawki Senatu IV kadencji</u>	56
<u>V. Poprawki Senatu V kadencji</u>	56
<u>VI. Poprawki Senatu VI kadencji</u>	57
<u>VII. Poprawki Senatu VII kadencji</u>	58
<u>VIII. Poprawki Senatu do ustaw uchwalonych przez Sejm w latach 1989-2009</u>	59
<u>KONFERENCJE I SEMINARIA ZORGANIZOWANE PRZEZ SENAT</u>	60
<u>Wykaz konferencji i seminariów zorganizowanych i współorganizowanych przez Senat</u>	60

WSTĘP

Prezentowany materiał jest przeglądem działalności Senatu Rzeczypospolitej Polskiej od pierwszego posiedzenia Senatu I kadencji, które odbyło się 4 lipca 1989 r. W opracowaniu uwzględniono prace Senatu do 3 lipca 2009 r. (do 37. posiedzenia).

Jako pierwszą część opracowania zaprezentowano daty początku i końca kolejnych kadencji. Dane dotyczące kadencji I–VI obejmują pełne, choć czasem różne czasowo, kadencje Senatu. Dane dotyczące obecnej, trwającej kadencji, obejmują okres od 5 listopada 2007 r. do 3 lipca 2009 r.

W dalszej części opracowania przedstawiono dane liczbowe dotyczące m.in. posiedzeń Senatu, posiedzeń komisji senackich, uchwał Senatu, ustaw, do których Senat wniósł poprawki. Zamieszczono także wykaz inicjatyw ustawodawczych Senatu oraz konferencji i seminariów zorganizowanych przez Senat.

Niektóre dane liczbowe różnią się od tych, które były podawane we wcześniejszych opracowaniach (np. w *Wybranych danych o pracy Senatu*). Przy omawianiu tych danych wskazano przyczyny różnic oraz omówiono metodologię nowej formy opracowania danych.

Dość obszernie omówiono uchwały Senatu. W tej części przedstawiono nie tylko dane liczbowe, ale także przedstawiono zmiany, które następowały w ciągu dwudziestu lat w zakresie uprawnień Senatu do podejmowania uchwał.

Nowością w niniejszym opracowaniu są dane dotyczące poprawek Senatu w I i II kadencji Senatu. Dotychczasowe opracowania dotyczące tego tematu obejmowały okres od III kadencji Senatu. Opracowanie tych danych pozwoliło po raz pierwszy na pełne zestawienie i zagregowanie danych dotyczących ustaw i poprawek we wszystkich kadencjach minionych dwudziestu lat pracy Senatu.

KADENCJE SENATU¹

Początek kadencji

Koniec kadencji

I kadencja Senatu

18 czerwca 1989 r.
dzień ponownego głosowania

25 listopada 1991 r.
dzień 1. posiedzenia Sejmu nowej kadencji

II kadencja Senatu

25 listopada 1991 r.
dzień 1. posiedzenia Sejmu

31 maja 1993 r.
dzień rozwiązania Sejmu

III kadencja Senatu

19 września 1993 r.
dzień wyborów

20 października 1997 r.
dzień 1. posiedzenia Sejmu nowej kadencji

IV kadencja Senatu

20 października 1997 r.
dzień 1. posiedzenia Sejmu

18 października 2001 r.
dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji

V kadencja Senatu

19 października 2001 r.
dzień 1. posiedzenia Sejmu

18 października 2005 r.
dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji

VI kadencja Senatu

19 października 2005 r.
dzień 1. posiedzenia Sejmu

4 listopada 2007 r.
dzień poprzedzający 1. posiedzenie Sejmu nowej kadencji

VII kadencja Senatu

5 listopada 2007 r.
dzień 1. posiedzenia Sejmu

kadencja niezakończona

---

¹ Więcej informacji o kadencjach Senatu w opracowaniu Biura Analiz i Dokumentacji OT 427 – *Terminy rozpoczęcia oraz zakończenia kadencji Sejmu i Senatu od 1989 r.* (lipiec 2009), opracowanie dostępne na stronie www.senat.gov.pl.

POSIEDZENIA

I. Liczbowe zestawienie posiedzeń Senatu²

Tabela przedstawia ujednolicone dane, które mogą się nieco różnić od danych podawanych każdorazowo po zakończeniu kadencji. Otóż zdarzało się, że w jednym dniu odbywały się dwa posiedzenia Senatu. W III i IV kadencji uznano, że w przypadku dwóch posiedzeń Senatu, które odbywają się jednego dnia, liczbę dni posiedzeń liczono jako dwa. W V kadencji przyjęto, że są to dwa posiedzenia, ale tylko jeden dzień kalendarzowy. Taką metodologię zastosowano dla opracowania wszystkich kadencji w powyższej tabeli i dlatego przedstawione w niej dane dotyczące liczby dni posiedzeń Senatu różnią się od podawanych we wcześniejszych opracowaniach (np. w *Wybranych danych o pracy Senatu*).

W latach 1989-2009 odbyły się 462 posiedzenia Senatu, które objęły obrady w ciągu 851 dni. Przez te wszystkie lata Senat obradował łącznie 4917 godzin i 46 minut.

Na 462 posiedzenia, które odbyły się w latach 1989–2009, 157 posiedzeń trwało jeden dzień, co stanowiło 34% wszystkich posiedzeń, 230 posiedzeń dwudniowych stanowiło 49,8% wszystkich posiedzeń. Odbyło się także 57 posiedzeń trzydniowych i stanowiły one 12,3% wszystkich posiedzeń. 16 posiedzeń czterodniowych stanowiło 3,5% ogółu posiedzeń. Odnotowane w III kadencji 2 posiedzenia pięciodniowe stanowiły 0,4% wszystkich posiedzeń.

---

² Więcej informacji o posiedzeniach Senatu w opracowaniu Biura Analiz i Dokumentacji OT-567 – *Statystyki czasu posiedzeń Senatu 1989–2009* (lipiec 2009)

Kadencja	Rok	Liczba posiedzeń	Liczba dni posiedzeń
I kadencja	1989	15	20
	1990	25	35
	1991	21	35
	Razem	61	90
II kadencja	1991	3	5
	1992	27	44
	1993	10	20
	Razem	40	69
III kadencja	1993	9	10
	1994	27	39
	1995	27	43
	1996	25	43
	1997	19	42
	Razem	107	177
IV kadencja	1997	5	7
	1998	22	44
	1999	21	41
	2000	24	53
	2001	18	43
	Razem	90	188
V kadencja	2001	6	9
	2002	25	47
	2003	21	43
	2004	23	49
	2005	13	27
	Razem	88	175
VI kadencja	2005	3	7
	2006	21	38
	2007	15	30
	Razem	39	75
VII kadencja	2007	3	7
	2008	21	44
	2009	11	23
	Razem	37	77
Ogółem		462	851

II. Liczbowe zestawienie posiedzeń komisji senackich

Liczbę, nazwę i zakres działania komisji senackich określa regulamin Senatu. Senat na pierwszym posiedzeniu kadencji powołuje Komisję Regulaminową i jej przewodniczącego. Następnie zostają powołane pozostałe komisje i wybrane ich składy.

Dotychczas liczba komisji wahała się od 12 do 16-tu (obecna kadencja). W sprawach szczególnej wagi powoływano komisje nadzwyczajne. W omawianym okresie powstało ich sześć. Komisje, w ramach swojej działalności, powoływały podkomisje.

W minionym 20-leciu regulamin, w zakresie działania komisji, został zmieniony kilkakrotnie. W III kadencji, uchwałą Senatu z dnia 20 maja 1995 r. Komisja Spraw Zagranicznych została przemianowana na Komisję Spraw Zagranicznych i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych (A). W IV kadencji Komisję Spraw Zagranicznych i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych zastąpiła Komisja Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej (B) (uchwała z dnia 18 grudnia 1997 r.). W V kadencji zmieniono Komisję Regulaminową i Spraw Senatorskich na Komisję Regulaminową, Etyki i Spraw Senatorskich (E) (uchwała z dnia 24 października 2001 r.), Komisję Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej na Komisję Spraw Zagranicznych (C) (uchwała z dnia 13 maja 2004 r.) oraz powołano Komisję Spraw Unii Europejskiej (D) (uchwała z dnia 19 maja 2004 r.). W VI kadencji Komisję Nauki, Edukacji i Sportu przemianowano na Komisję Edukacji i Sportu (F) oraz powołano Komisję Kultury Fizycznej i Sportu, choć nie został wybrany jej skład. (I) (uchwała z dnia 26 lipca 2007 r.). W VII kadencji, uchwałą z dnia 20 listopada 2008 r., wprowadzono następujące zmiany: Komisję Praw Człowieka i Praworządności przemianowano na Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji (I), a Komisję Rolnictwa i Ochrony Środowiska na Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi (K). Powstały dwie nowe komisje: Komisja Budżetu i Finansów Publicznych (H) oraz Komisja Środowiska (K).

Nazwa komisji	Liczba posiedzeń						
	I kadencja	II kadencja	III kadencja	IV kadencja	V kadencja	VI kadencja	VII kadencja
Budżetu i Finansów Publicznych							34 ^H
Gospodarki Narodowej	94	93	255	261		141	156
Podkomisja ds. Polityki Regionalnej			4				6
Podkomisja „Przyjazne Państwo”							
Gospodarki i Finansów Publicznych					217		
Skarbu Państwa i Infrastruktury					154		
Ustawodawstwa Gospodarczego	8						
Inicjatyw i Prac Ustawodawczych	155	170	579				
Ustawodawcza				261		131	213
Ustawodawstwa i Praworządności					308		
Praw Człowieka i Praworządności	81	66	282	201		109	118 ^I
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji							
Spraw Emigracji i Polaków za Granicą	13	18	93	69			
Emigracji i Polaków za Granicą					88		
Spraw Emigracji i Łączności z Polakami za Granicą						52	43
Kultury, Środków Przekazu, Nauki i Edukacji Narodowej	55	28					
Kultury, Środków Przekazu, Wychowania Fizycznego i Sportu			90				
Kultury i Środków Przekazu				84	100	45	41
Nauki i Edukacji Narodowej			112	90			
Nauki, Edukacji i Sportu					145	61 ^F	49
Nauki i Edukacji							

Nazwa komisji	Liczba posiedzeń							
	I kadencja	II kadencja	III kadencja	IV kadencja	V kadencja	VI kadencja	VII kadencja	
Kultury Fizycznej i Sportu						0 ^G		
Obrony Narodowej	8	31	103	86		50	46	
Obrony Narodowej i Bezpieczeństwa Publicznego					183			
Ochrony Środowiska	47	29	136	112	148			
Podzespół ds. Ochrony Środowiska	7							
Środowiska							20 ^J	
Rolnictwa i Ochrony Środowiska						96	82 ^K	
Rolnictwa i Rozwoju Wsi				132	197			
Rolnictwa	55	61	152					
Podzespół ds. Rolnictwa	4							
Spraw Zagranicznych	39	26	106 ^A		245 ^C	55	69	
Podkomisja ds. Integracji Europejskiej				7				
Spraw Zagranicznych i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych			122 ^B					
Spraw Zagranicznych i Integracji Europejskiej								
Spraw Unii Europejskiej					51 ^D	80	66	
Polityki Społecznej i Zdrowia	102	67	231		232			
Zdrowia, Kultury Fizycznej i Sportu				114				
Zdrowia						59	66	
Rodziny i Polityki Społecznej				182		94	97	
Regulaminowa i Spraw Senatorskich	47	49	100	76	74 ^E			
Regulaminowa, Etykii Spraw Senatorskich						56	52	

Nazwa komisji	Liczba posiedzeń						
	I kadencja	II kadencja	III kadencja	IV kadencja	V kadencja	VI kadencja	VII kadencja
Samorządu Terytorialnego	71						
Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej		46	266	153	225	114	116
Konstytucyjna	90	24					
Nadzwyczajna do Spraw Górnictwa	6	1					
Nadzwyczajna do Spraw Integracji Europejskiej		4					
Nadzwyczajna do rozpatrzenia Ustawy o ratyfikacji Układu Europejskiego ustanawiającego stowarzyszenie między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi a Rzeczpospolitą Polską		21					
Nadzwyczajna do rozpatrzenia sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z wyborów od Senatu		2					
Nadzwyczajna do spraw inicjatywy ustawodawczej w sprawie zmiany przepisów o obywatelstwie polskim			3				
Nadzwyczajna Legislacji Europejskiej				54			
Razem posiedzeń komisji	882	736	2519	2000	2367	1143	1274

UCHWAŁY

I. Liczbowe zestawienie uchwał Senatu

Lp.	Wyszczególnienie uchwał	Liczba uchwał w poszczególnych kadencjach							Razem
		I	II	III	IV	V	VI	VII	
1.	w sprawie ustaw uchwalonych przez Sejm	261	102	482	656	899	386	396	3182
2.	w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie				0	1	0	0	1
3.	w sprawie projektów budżetu i planów finansowych państwa	28	9						37
4.	w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw	28	9	19	27	26	19	59	187
5.	w sprawie mandatu senatorskiego i wyborów do Senatu	13	1	7	9				30
6.	w sprawie wyboru lub zmiany w składzie organów Senatu	47	25	41	43	47	31	46	280
7.	w sprawie wyboru lub zmiany w składzie Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego		1	4					5
8.	w sprawie procedur postępowania Senatu oraz w sprawie Regulaminu Senatu	7	6	10	4	4	8	5	44
9.	w sprawie wyboru lub wyrażenia zgody na powołanie i odwołanie organów państwowych	6	4	10	11	7	9	3	50
10.	w sprawie sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji			4	4	4	2	1	15
11.	dotyczące współpracy międzyparlamentarnej	1	0	1	1	2	2	1	8
12.	w sprawie immunitetu senatora	0	1	4	0	3	0	1	9
13.	okolicznościowe, przedmiotowe, problemowe, rezolucje i oświadczenia	74	7	16	11	32	27	22	189
14.	w sprawie wyrażenia zgody na zarządzenie przez Prezydenta RP referendum		0	2	0	0	0	1	3
Ogółem		465	165	600	766	1025	484	535	4040

Powyższa tabela przedstawia opracowane na nowo dane dotyczące uchwał Senatu w minionych dwudziestu latach. Dotychczas po zakończeniu każdej kadencji publikowano informacje o uchwałach Senatu w minionej kadencji. Stosowano jednak niejednolite nazewnictwo działów, do których przypisywano poszczególne uchwały, a nadto rozmaicie je klasyfikowano. Tabela przedstawia ujednolicone dane, które mogą się nieco różnić od danych

podawanych każdorazowo po zakończeniu kadencji. Obecnie prezentowane liczby są porównywalne.

Zmiany wprowadzone w metodologii klasyfikowania uchwał:

1. *w sprawie ustaw uchwalonych przez Sejm*

W I i II kadencji były określane jako *uchwały legislacyjne*. Liczono wówczas wspólnie uchwały podjęte wobec ustaw uchwalonych przez Sejm i uchwały w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw. Obecnie oba rodzaje są liczone oddzielnie, a uchwały z kadencji I i II zostały przeliczone ponownie i zaklasyfikowane do dwóch grup;

2. *w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie – bez zmian;*

3. *w sprawie projektów budżetu i planów finansowych państwa – bez zmian;*

4. *w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw (inicjatywy ustawodawcze Senatu).* Policzono tego typu uchwały w I i II kadencji. Inne kadencje pozostały bez zmian;

5. *w sprawie mandatu senatorskiego i wyborów do Senatu – nie występujący obecnie rodzaj uchwał*

W tym opracowaniu do grupy tej zaliczono uchwały stwierdzające ważność wyborów, uchwały dotyczące wygaśnięcia mandatu senatora i uchwały w sprawie wyborów uzupełniających. W I i II kadencji nie zmieniono danych. W III i IV kadencji uchwały te wliczono do innych działów, a dla potrzeb tego opracowania wydzielono je z tych grup;

6. *w sprawie wyboru lub zmiany w składzie organów Senatu*

Zmieniono liczbę uchwał w I kadencji: 3 uchwały zakwalifikowano obecnie do grupy uchwał w sprawie Regulaminu Senatu. Tak samo zakwalifikowano 1 uchwałę z II kadencji. W przypadku II i III kadencji z tej grupy uchwał wyłączono obecnie po 1 uchwałę dotyczącą powołania Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego. W przypadku IV kadencji nie zakwalifikowano do tej grupy 7 uchwał, które obecnie wliczono do grupy *uchwał w sprawie mandatu senatorskiego*. V i VI kadencja – bez zmian;

7. *w sprawie wyboru lub zmiany w składzie Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego*

Zaliczono do tej grupy uchwały dotyczące wyboru składu komisji, dotychczas pomijane;

8. *w sprawie procedur postępowania Senatu oraz w sprawie Regulaminu Senatu*

Do tej grupy zaliczano dotychczas uchwały związane z uchwalaniem Regulaminu, bądź też Tymczasowego Regulaminu Senatu, a także zmiany wprowadzane do Regulaminu. Przy opracowywaniu powyższej tabeli stwierdzono, że wiele uchwał zakwalifikowanych niegdyś do dotyczących *wyboru lub zmian w składzie organów Senatu* lub też *wyboru lub*

wyrażenia zgody na powołanie i odwołanie organów państwowych, dziś w wyniku zmian regulaminu, zakwalifikowalibyśmy do grupy *w sprawie Regulaminu Senatu*. Ponieważ uchwały te dotyczyły procedur powoływania niektórych organów, dziś uregulowanych w Regulaminie Senatu, wprowadzono rozszerzenie nazwy tej grupy uchwał. W wyniku przeliczenia zwiększeniu uległy dane dotyczące kadencji I-IV;

9. *w sprawie wyboru lub wyrażenia zgody na powołanie i odwołanie organów państwowych*
W kadencjach I i II stosowano oddzielne liczenie uchwał dotyczących każdego organu. W III kadencji zgrupowano uchwały dotyczące *wyrażenia zgody na powołanie organów państwowych*, a drugą grupę stanowiły uchwały *w sprawie wyborów członków organów państwowych*. Od IV kadencji uchwały te liczono już razem. Od V kadencji nie zmieniono danych, we wcześniejszych kadencjach dokonano korekty wynikającej z przeniesienia części uchwał do grupy *w sprawie Regulaminu Senatu*;
10. *w sprawie sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji* – bez zmian;
11. *dotyczące współpracy międzyparlamentarnej*. Po raz pierwszy w statystykach wyodrębniono tę grupę w VI kadencji Senatu. Dołączono uchwały z wcześniejszych kadencji;
12. *w sprawie immunitetu senatora*
W dotychczasowej praktyce uchwały te wydzielano jako osobną grupę (II kadencja), kwalifikowano jako *uchwały w sprawie mandatu senatorskiego* (V kadencja) lub też grupowano razem z innymi uchwałami (III kadencja). Wydaje się, że z punktu widzenia czytelnika interesujące jest wydzielenie tej grupy uchwał, ponieważ dotyczą one wyrażenia zgody na pociągnięcie senatora do odpowiedzialności karnej;
13. *okolicznościowe, przedmiotowe, problemowe, rezolucje i oświadczenia*
Uchwały dziś określane jako okolicznościowe w kolejnych kadencjach określane różnymi przymiotnikami jako: przedmiotowe, okolicznościowe i problemowe. W trybie przewidzianym dla uchwał okolicznościowych Senat może podejmować także rezolucje, oświadczenia i apele. W I, III i IV kadencji wydzielono z dotychczasowej grupy uchwały *w sprawie współpracy międzyparlamentarnej*, w V kadencji doliczono do tej grupy wydzielone wówczas jednorazowo 2 uchwały w sprawach polonijnych. VI kadencja – bez zmian;
14. *w sprawie wyrażenia zgody na zarządzenie przez Prezydenta RP referendum* – bez zmian.

II. Uchwały w sprawie ustaw

Zasadniczą konstytucyjną funkcją Senatu jest udział w procesie ustawodawczym. W ramach tego procesu Senat zajmuje stanowiska wobec ustaw uchwalonych przez Sejm.

Na podstawie noweli z 7 kwietnia 1989 r. do Konstytucji z 1952 r., która weszła w życie 8 kwietnia 1989 r., Senat miał prawo w ciągu miesiąca od dnia przekazania przez Sejm ustawy, a w przypadku ustawy budżetowej w ciągu 7 dni, zgłosić Sejmowi propozycje dokonania w ustawie zmian lub propozycję odrzucenia ustawy.

Przepisy konstytucji określały to uprawnienie Senatu w sposób następujący:

Art. 27.

1. Uchwaloną przez Sejm ustawę, z wyjątkiem ustawy budżetowej, przekazuje się Senatowi do rozpatrzenia. Senat może w ciągu miesiąca od dnia przekazania ustawy zgłosić Sejmowi propozycje dokonania w niej określonych zmian lub jej odrzucenia. Nieprzyjęcie przez Sejm propozycji Senatu uchwalane jest większością dwu trzecich głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów.

2. Senat rozpatruje projekty narodowego planu społeczno-gospodarczego oraz ustawy budżetowej i planów finansowych państwa. Swoje stanowisko Senat przedstawia Sejmowi. Uchwalony przez Sejm narodowy plan społeczno-gospodarczy oraz ustawę budżetową i plany finansowe państwa przekazuje się Senatowi, który w ciągu 7 dni może zgłosić Sejmowi propozycje dokonania określonych zmian. Nieprzyjęcie przez Sejm propozycji Senatu uchwalane jest większością dwu trzecich głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów.

3. Ustawę podpisuje Prezydent i zarządza jej niezwłoczne ogłoszenie, jeżeli:

- 1) Senat zawiadomi Prezydenta o braku zastrzeżeń do ustawy,
- 2) Senat nie zgłosi w przewidzianym terminie propozycji dokonania w ustawie określonych zmian lub jej odrzucenia,
- 3) Sejm uchwali proponowane przez Senat zmiany lub odrzuci propozycje Senatu.

Należy tu zwrócić szczególną uwagę, iż w przepisach tych jest mowa o zgłaszaniu **zmian** do ustawy, a nie tak jak obecnie o **poprawkach** do ustawy. Pojęcie poprawek zostało wprowadzone na mocy przepisów ustawy konstytucyjnej z 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym³:

Art. 17.

1. Ustawę uchwaloną przez Sejm Marszałek Sejmu przekazuje Senatowi.
2. Senat może w ciągu 30 dni ustawę przyjąć lub wprowadzić do jej tekstu poprawki albo ją odrzucić. Jeżeli Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania nie podejmie stosownej uchwały, ustawę uważa się za przyjętą.
3. Poprawki Senatu pociągające za sobą obciążenie budżetu Państwa wymagają wskazania źródeł pokrycia.
4. Uchwałę Senatu odrzucającą ustawę lub poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej bezwzględną większością głosów.

Art. 21.

2. Senat może podjąć uchwałę o przyjęciu lub wprowadzeniu poprawek do ustawy budżetowej uchwalonej przez Sejm w ciągu 20 dni od dnia przekazania jej Senatowi.

Przytoczone przepisy zmieniły termin rozpatrywania ustawy budżetowej przez Senat z 7 do 20 dni. Najważniejszą jednak zmianą wprowadzoną tymi przepisami było usunięcie

³ Potocznie zwana Małą Konstytucją. Weszła w życie 8 grudnia 1992 r.

wady zwanej „patem ustawodawczym”⁴. Sejm nad senackimi propozycjami zmian do ustaw przeprowadzał podwójne głosowanie. Najpierw głosował za odrzuceniem propozycji Senatu większością 2/3 głosów, a gdy propozycja ta nie została odrzucona – za jej przyjęciem zwykłą większością głosów. „Pat ustawodawczy” powstawał, gdy Sejm nie zdołał propozycji Senatu odrzucić i nie zdołał tej propozycji przyjąć. Późniejsze przepisy pozwoliły uniknąć sytuacji patowej, nie ma w nich jednak określenia terminu, w którym Sejm powinien rozpatrzyć poprawki Senatu bądź wniosek Senatu o odrzucenie ustawy. Zdarzają się sytuacje, że uchwały Senatu nie trafiają pod obrady Sejmu i proces legislacyjny nie zostaje zakończony⁵.

W podobny sposób uregulowano dotychczasowe uprawnienia Senatu w zakresie ustawodawstwa w Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.:

Art. 90.

1. Rzeczpospolita Polska może na podstawie umowy międzynarodowej przekazać organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach.

2. Ustawa wyrażająca zgodę na ratyfikację umowy międzynarodowej, o której mowa w ust. 1, jest uchwalana przez Sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz przez Senat większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Art. 121.

1. Ustawę uchwaloną przez Sejm Marszałek Sejmu przekazuje Senatowi.

2. Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy może ją przyjąć bez zmian, uchwalić poprawki albo uchwalić odrzucenie jej w całości. Jeżeli Senat w ciągu 30 dni od dnia przekazania ustawy nie podejmie stosownej uchwały, ustawę uznaje się za uchwaloną w brzmieniu przyjętym przez Sejm.

3. Uchwałę Senatu odrzucającą ustawę albo poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Art. 123.

3. W postępowaniu w sprawie ustawy, której projekt został uznany za pilny, termin jej rozpatrzenia przez Senat wynosi 14 dni, a termin podpisania ustawy przez Prezydenta Rzeczypospolitej wynosi 7 dni.

Art. 223.

Senat może uchwalić poprawki do ustawy budżetowej w ciągu 20 dni od dnia przekazania jej Senatowi.

Art. 235.

2. Zmiana Konstytucji następuje w drodze ustawy uchwalonej w jednakowym brzmieniu przez Sejm i następnie w terminie nie dłuższym niż 60 dni przez Senat.

4. Ustawę o zmianie Konstytucji uchwała Sejm większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

---

⁴ W I kadencji Senatu odnotowano 5 przypadków tzw. pata ustawodawczego, w II kadencji nie zanotowano takich przypadków.

⁵ W II kadencji przypadki takie były wynikiem skrócenia kadencji, w III kadencji nie odnotowano takich przypadków, w IV kadencji Sejm wstrzymał prace nad 4 ustawami, w V nad 1 ustawą, w VI kadencji Sejm nie rozpatrzył 3 uchwał Senatu. W VII kadencji jak dotychczas nie odnotowano takiego przypadku.

Dotychczasowe uprawnienia Senatu oraz terminy rozpatrywania ustaw nie zostały zasadniczo zmienione, jednakże nowa konstytucja zwiększyła kompetencje Senatu w zakresie ustawodawstwa. Poza dotychczasowym uprawnieniem do zgłaszania propozycji poprawek lub propozycji odrzucenia ustawy, Senat uzyskał uprawnienie do **uchwalania** na równi z Sejmem dwóch rodzajów ustaw: ustawy wyrażającej zgodę na ratyfikację umowy międzynarodowej⁶, na mocy której, Rzeczypospolita Polska może przekazać organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach oraz ustawy o zmianie konstytucji. Nowa konstytucja wprowadziła także pojęcie „pilnego projektu ustawy”⁷, w którym to przypadku termin rozpatrzenia przez Senat został skrócony do 14 dni.

III. Uchwały w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie

Konstytucja z 2 kwietnia 1997 r. wprowadziła zmianę w zakresie udziału Senatu w procesie legislacyjnym. Przed wejściem w życie nowej konstytucji udział Senatu w procesie legislacyjnym kończył się w momencie podjęcia uchwały w sprawie ustawy uchwalonej przez Sejm. Kolejne działania należały do Prezydenta, Sejmu i ewentualnie do Trybunału Konstytucyjnego.

Konstytucja z 1952 r.:

Art. 27.

3. Ustawę podpisuje Prezydent i zarządza jej niezwłoczne ogłoszenie, jeżeli:

- 1) Senat zawiadomi Prezydenta o braku zastrzeżeń do ustawy,
- 2) Senat nie zgłosi w przewidzianym terminie propozycji dokonania w ustawie określonych zmian lub jej odrzucenia,
- 3) Sejm uchwali proponowane przez Senat zmiany lub odrzuci propozycje Senatu.

4. Przed podpisaniem ustawy Prezydent może wystąpić w ciągu miesiąca do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie zgodności ustawy z Konstytucją.

5. Prezydent może odmówić podpisania ustawy i z umotywowanym wnioskiem w ciągu miesiąca przekazać Sejmowi do ponownego rozpatrzenia. Po ponownym uchwaleniu ustawy przez Sejm większością co najmniej dwu trzecich głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów Prezydent podpisuje ją i zarządza niezwłoczne jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw.

Ustawa konstytucyjna z 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym:

Art. 18.

3. Prezydent może odmówić podpisania ustawy i z umotywowanym wnioskiem przekazać ją Sejmowi do ponownego rozpatrzenia. Po ponownym uchwaleniu ustawy przez Sejm większością 2/3 głosów Prezydent w terminie 7 dni podpisuje ustawę i zarządza jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, chyba że zgodnie z ust. 4 wystąpi do Trybunału Konstytucyjnego.

4. Przed podpisaniem ustawy Prezydent może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o stwierdzenie zgodności ustawy z Konstytucją. Wystąpienie Prezydenta do Trybunału Konstytucyjnego

⁶ Senat VII kadencji uchwalił ustawę o ratyfikacji Traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzonego w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 r.

⁷ Uprawnienie Rady Ministrów.

wstrzymuje bieg terminu przewidzianego dla podpisania ustawy. Prezydent nie może odmówić podpisania ustawy, którą Trybunał Konstytucyjny uznał za zgodną z Konstytucją.

Konstytucja z 2 kwietnia 1997 r.:

Art. 122.

3. Przed podpisaniem ustawy Prezydent Rzeczypospolitej może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zgodności ustawy z Konstytucją. Prezydent Rzeczypospolitej nie może odmówić podpisania ustawy, którą Trybunał Konstytucyjny uznał za zgodną z Konstytucją.

4. Prezydent Rzeczypospolitej odmawia podpisania ustawy, którą Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodną z Konstytucją. Jeżeli jednak niezgodność z Konstytucją dotyczy poszczególnych przepisów ustawy, a Trybunał Konstytucyjny nie orzeknie, że są one nierozdzielnie związane z całą ustawą, Prezydent Rzeczypospolitej, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu, podpisuje ustawę z pominięciem przepisów uznanych za niezgodne z Konstytucją albo zwraca ustawę Sejmowi w celu usunięcia niezgodności.

5. Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie wystąpił z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego w trybie ust. 3, może z umotywowanym wnioskiem przekazać ustawę Sejmowi do ponownego rozpatrzenia. Po ponownym uchwaleniu ustawy przez Sejm większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu 7 dni podpisuje ustawę i zarządza jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. W razie ponownego uchwalenia ustawy przez Sejm Prezydentowi Rzeczypospolitej nie przysługuje prawo wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego w trybie ust. 3.

Nowa konstytucja umożliwiła podpisanie przez Prezydenta ustawy z pominięciem przepisów uznanych za niezgodne z konstytucją. Alternatywnie Prezydent może zwrócić ustawę Sejmowi w celu usunięcia niezgodności. Sejm, dostosowując swój regulamin do przepisów nowej konstytucji, wprowadził 30 września 1998 r. zmiany do Regulaminu Sejmu. Część z tych przepisów dotyczyła uregulowania przytoczonej tu problematyki usunięcia przez Sejm niezgodności w ustawie:

Art. 52f. (obecnie Art. 62)

1. Marszałek Sejmu przesyła Marszałkowi Senatu i Prezydentowi uchwałę Sejmu w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie oraz uzasadnienie konieczności ich wprowadzenia w rozumieniu art. 52b.

2. W sprawach nie uregulowanych stosuje się przepisy art. 48, 50 i 51.

Art. 52g. (obecnie Art. 63)

1. Marszałek Sejmu przesyła Prezydentowi tekst ustawy ze wskazaniem zmian wynikających z usunięcia niezgodności, ustalonych w wyniku rozpatrzenia jej przez Sejm i Senat, oraz uzasadnienie konieczności ich wprowadzenia w rozumieniu art. 52b.

2. W sprawach nie uregulowanych stosuje się przepis art. 52.

Sejm usankcjonował więc w swoim regulaminie udział Senatu w dalszej części procesu legislacyjnego, po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego. Uchwały Senatu w tych sprawach można by było doliczać do grupy uchwał *w sprawie ustaw uchwalanych przez Sejm*, ale w dotychczasowej praktyce zdarzyła się jedna taka uchwała w V kadencji i warto wykazać ją odrębnie⁸.

---

⁸ Ustawa o zmianie ustawy o portach i przystaniach morskich – projekt ustawy w druku sejmowym nr 768. Senat wprowadził poprawki do ustawy. Prezydent skierował uchwaloną ustawę do Trybunału Konstytucyjnego. Po ogłoszeniu wyroku Prezydent złożył wniosek o usunięcie niezgodności z Konstytucją. Sejm podjął uchwałę w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie i przekazał ją Senatowi, który 8 lipca 2004 r. przyjął uchwałę Sejmu bez poprawek. Senat rozpatrywał tę ustawę dwukrotnie.

IV. Uchwały w sprawie projektów budżetu i planów finansowych państwa

Do roku 1992 Senat zajmował stanowisko wobec projektów budżetu i planów finansowych państwa, a do 31 grudnia 1989 r. także wobec projektów narodowego planu społeczno-gospodarczego. Przepisy Konstytucji z 1952 r. określały to uprawnienie Senatu w sposób następujący:

Art. 27.

2. Senat rozpatruje projekty narodowego planu społeczno-gospodarczego oraz ustawy budżetowej i planów finansowych państwa. Swoje stanowisko Senat przedstawia Sejmowi.

Art. 41.

Rada Ministrów:

- 2) uchwała corocznie i równocześnie przedstawia Sejmowi i Senatowi projekt budżetu państwa, uchwała i równocześnie przedstawia Sejmowi i Senatowi projekt narodowego planu społeczno-gospodarczego na okres kilkuletni,

Oznaczało to, że projekt budżetu był wstępnie opiniowany przez Senat, następnie Sejm, znając już opinię Senatu, uchwalał ustawę budżetową, a Senat ponownie zajmował stanowisko wobec ustawy uchwalonej przez Sejm.

Plany finansowe państwa rozpatrywane były tylko jeden raz, ponieważ nie miały one rangi ustawy. Senat przedstawiał jedynie stanowisko wobec projektu uchwały Sejmu. Przykładami uchwał Senatu w sprawie planów finansowych były np.:

- uchwała z dnia 12 stycznia 1990 r. w sprawie projektu uchwały Sejmu PRL w sprawie polityki pieniężnej,
- uchwała z dnia 1 marca 1990 r. w sprawie projektu uchwały Sejmu PRL w sprawie bilansu płatniczego państwa na rok 1990,
- uchwała z dnia 1 marca 1990 r. w sprawie projektu uchwały Sejmu PRL w sprawie planu Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury na 1990 rok.

Uprawnienie do rozpatrywania projektów budżetu i planów finansowych państwa, Senat utracił po wejściu w życie⁹ ustawy konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym.

---

⁹ Weszła w życie 8 grudnia 1992 r.

V. Uchwały w sprawie wniesienia do Sejmu projektów ustaw

Wnoszenie do Sejmu projektów ustaw, czyli inicjatywa ustawodawcza, jest ważną formą udziału Senatu w procesie ustawodawczym. Prawo to Senat zachowuje niezmiennie od 1989 r.

Konstytucja z 1952 r.:

Art. 20.

4. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi i Radzie Ministrów.

Ustawa konstytucyjna z 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym:

Art. 15.

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi i Radzie Ministrów.

Konstytucja z 2 kwietnia 1997 r.:

Art. 118.

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje posłom, Senatowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej i Radzie Ministrów.

2. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje również grupie co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu. Tryb postępowania w tej sprawie określa ustawa.

Wśród dotychczasowych inicjatyw jest wiele przykładów ustaw o istotnym znaczeniu. Senat VI kadencji zapoczątkował praktykę zgłaszania inicjatywy ustawodawczej mającej na celu wykonanie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Senat VII kadencji usankcjonował tę funkcję Senatu poprzez odpowiednie przepisy w Regulaminie Senatu. Od VII kadencji odnotowano znaczący wzrost liczby inicjatyw senackich.

VI. Uchwały w sprawie mandatu senatorskiego i wyborów do Senatu

W tej grupie uchwał od 1989 r. możemy wyróżnić 3 rodzaje uchwał. Jednym z uprawnień Senatu było stwierdzenie ważności wyboru senatora (Konstytucja z 1952 r.):

Art. 28.

2. Ważność wyboru senatora stwierdza Senat.

Uprawnienie to zapisano także w ustawie z 7 kwietnia 1989 r. Ordynacja wyborcza do Senatu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Ustawa ta przewidywała także kolejne uprawnienia Senatu związane z wyborami, a mianowicie stwierdzenie wygaśnięcia mandatu senatora oraz wiążące się z wygaśnięciem mandatu podjęcie uchwały w sprawie przeprowadzenia wyborów uzupełniających.

Art. 14.

Ważność wyboru senatorów stwierdza Senat na podstawie sprawozdania z wyborów, przedstawionego przez Państwową Komisję Wyborczą.

Art. 15.

1. Wygaśnięcie mandatu senatora następuje wskutek:
  - 1) stwierdzenia nieważności wyboru senatora,
  - 2) odmowy złożenia ślubowania,
  - 3) utraty prawa wybieralności,
  - 4) śmierci,
  - 5) zrzeczenia się mandatu.
2. Wygaśnięcie mandatu senatora stwierdza Senat.

Art. 16.

W razie nieobsadzenia lub wygaśnięcia mandatu senatora, Senat podejmuje uchwałę w sprawie przeprowadzenia wyborów uzupełniających.

Przytoczona ordynacja wyborcza obowiązywała w czasie I kadencji Senatu. Przed II kadencją weszła w życie nowa ustawa z 10 maja 1991 r. Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Zachowano w niej dotychczasowe uprawnienia Senatu.

Art. 18.

1. Ważność wyboru senatora stwierdza Senat.

Art. 19.

1. Wygaśnięcie mandatu senatora następuje wskutek:
  - 1) stwierdzenia nieważności wyboru senatora,
  - 2) odmowy złożenia ślubowania,
  - 3) utraty prawa wybieralności,
  - 4) zrzeczenia się mandatu,
  - 5) śmierci.
2. Wygaśnięcie mandatu senatora stwierdza Senat.

Art. 20.

1. W wypadku wygaśnięcia mandatu senatora Senat najpóźniej w ciągu 6 miesięcy podejmuje uchwałę w sprawie przeprowadzenia wyborów uzupełniających. Nie przeprowadza się wyborów uzupełniających w okresie 6 miesięcy przed dniem upływu kadencji Senatu.

Ustawa konstytucyjna z 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym zmieniła dotychczasowe zapisy dotyczące ważności wyborów:

Art. 5.

O ważności wyborów oraz ważności wyboru posła, wobec którego zgłoszono protest, rozstrzyga Sąd Najwyższy.

Art. 26.

Do Senatu i senatorów stosuje się odpowiednio art. 5-10 i art. 12-14.

Dostosowując Regulamin Senatu do przepisów ustawy konstytucyjnej, Senat uchwałą z dnia 19 marca 1993 r. skreślił przepisy o stwierdzaniu ważności wyborów. Natomiast art. 18 ustawy z 10 maja 1991 r. Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej został skreślony dopiero 30 marca 1994 r. Ostatnią uchwałę w sprawie stwierdzenia ważności wyborów podjął Senat II kadencji 14 maja 1992 r.

Wygaśnięcie mandatu senatora zapisane w art. 19 ustawy z 10 maja 1991 r. Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej podlegało kilku nowelizacjom, aczkolwiek nie zmienił się wymóg stwierdzenia tego faktu przez Senat¹⁰. W dniu uchylecia ustawy (31 maja 2001 r.) art. ten miał brzmienie:

Art. 19.

1. Wygaśnięcie mandatu senatora następuje wskutek:
  - 1) odmowy złożenia ślubowania senatorskiego,
  - 2) utraty prawa wybieralności,
  - 3) zrzeczenia się mandatu,
  - 4) śmierci,
  - 5) zajmowania przez senatora lub powołania go na stanowisko sędziego Trybunału Konstytucyjnego, sędziego Trybunału Stanu, sędziego Sądu Najwyższego, Prezesa Narodowego Banku Polskiego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, ambasadora oraz wojewody,
  - 6) złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 11 kwietnia 1997 r. o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne (Dz. U. Nr 70, poz. 443).
2. Wygaśnięcie mandatu senatora stwierdza Senat.

31 maja 2001 r. weszła w życie ustawa z 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, która zlikwidowała uprawnienia Senatu w zakresie stwierdzania wygaśnięcia mandatu Senatorsa, jak i w zakresie przeprowadzania wyborów uzupełniających:

Art. 213.

1. Wygaśnięcie mandatu senatora następuje wskutek:
  - 1) utraty prawa wybieralności,
  - 2) pozbawienia mandatu prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu,
  - 3) zrzeczenia się mandatu,
  - 4) śmierci senatora,
  - 5) zajmowania w dniu wyborów stanowiska lub funkcji, których, stosownie do przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej albo ustaw, nie można łączyć z mandatem senatora, z zastrzeżeniem przepisu ust. 3,
  - 6) powołania w toku kadencji na stanowisko lub powierzenia funkcji, których, stosownie do przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej albo ustaw, nie można łączyć ze sprawowaniem mandatu senatora,
  - 7) sprawowania przez senatora albo powołania go na stanowisko lub funkcję:
    - a) radnego rady gminy, rady powiatu lub sejmiku województwa,
    - b) w zarządzie gminy, zarządzie powiatu, zarządzie województwa lub zarządzie związku komunalnego,
    - c) w zarządzie lub w radzie regionalnej albo branżowej kasy chorych,
  - 8) złożenia niezgodnego z prawdą oświadczenia, o którym mowa w art. 144 ust. 5 pkt 3 w związku z art. 190.
2. Odmowa złożenia ślubowania senatorskiego oznacza zrzeczenie się mandatu.
3. Stwierdzenie wygaśnięcia mandatu senatora zajmującego w dniu wyborów stanowisko lub funkcję, o których mowa w ust. 1 pkt 5 i 7, następuje, jeżeli niełoży on Marszałkowi Senatu, w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia przez Państwową Komisję Wyborczą wyników wyborów do Senatu, oświadczenia o złożeniu rezygnacji z zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji.
4. Wygaśnięcie mandatu senatora powołanego w czasie kadencji na stanowisko lub funkcję, o których mowa w ust. 1 pkt 6 i 7, następuje z dniem powołania.

Art. 214.

1. Wygaśnięcie mandatu senatora stwierdza Marszałek Senatu, w drodze postanowienia.

---

¹⁰ Senatorowie zwracali uwagę na błąd prawny, na możliwość wystąpienia „pata prawnego”, polegającego na wygaśnięciu mandatu senatora z mocy prawa (art. 19 pkt 1) i na jednoczesnym wymogu głosowania stwierdzającego ten fakt. Mówiono o „maszynce do głosowania”, ponieważ wiadomo było, że należy głosować na „tak”, aby stwierdzić np. wygaśnięcie mandatu z powodu śmierci senatora.

2. Postanowienie, o którym mowa w ust. 1, ogłasza się w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

3. Postanowienie, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie doręcza się Prezydentowi Rzeczypospolitej i Państwowej Komisji Wyborczej.

Art. 215.

1. W razie wygaśnięcia mandatu senatora Prezydent Rzeczypospolitej zarządza wybory uzupełniające do Senatu.

2. Wybory uzupełniające zarządza się i przeprowadza w terminie 3 miesięcy od dnia stwierdzenia wygaśnięcia mandatu senatora. Wyborów uzupełniających nie przeprowadza się w okresie 6 miesięcy przed dniem, w którym upływa termin zarządzenia wyborów do Sejmu.

Powyższe przepisy, poza kilkoma nieistotnymi dla tego opracowania nowelizacjami art. 213, obowiązują do dziś. Obecnie wygaśnięcie mandatu następuje z mocy prawa, co stwierdza Marszałek Senatu w drodze postanowienia. Wybory uzupełniające zarządza prezydent.

VII. Uchwały w sprawie wyboru lub zmiany w składzie organów Senatu

W tej grupie uchwał znajdują się wszystkie uchwały, które Senat podejmuje w sprawie swoich organów, których strukturę i kompetencje określa Regulamin Senatu:

- wybór lub odwołanie marszałka Senatu,
- wybór lub odwołanie wicemarszałków Senatu,
- wybór lub odwołanie sekretarzy Senatu,
- powołanie i zmiany składów komisji senackich,
- wybór lub odwołanie przewodniczących komisji senackich.

VIII. Uchwały w sprawie wyboru lub zmiany w składzie Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego

29 października 1992 r. na mocy ustawy konstytucyjnej z 23 kwietnia 1992 r. o trybie przygotowania i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Senat II kadencji powołał senatorów do Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego.

Art. 4.

1. Tworzy się Komisję Konstytucyjną Zgromadzenia Narodowego, zwaną dalej "Komisją Konstytucyjną", w której skład wchodzi 46 posłów wybranych przez Sejm i 10 senatorów wybranych przez Senat.

Do końca kadencji senatorowie nie dokonali zmian składu osobowego. Senat III kadencji wybrał swoich przedstawicieli do tej komisji 22 października 1993 r. Potem 3-krotnie dokonał zmian w składzie swoich przedstawicieli. 2 kwietnia 1997 r. Zgromadzenie Narodowe uchwaliło Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej i komisja zakończyła swoją działalność.

IX. Uchwały w sprawie procedur postępowania Senatu oraz w sprawie Regulaminu Senatu

Regulamin Senatu jest aktem prawnym określającym między innymi organizację Senatu, procedury i tryb pracy Senatu, rodzaj i liczbę komisji. Senat I kadencji przystąpił do 1. posiedzenia bez regulaminu i na tymże posiedzeniu podjął uchwałę z dnia 4 lipca 1989 r. w sprawie organów Senatu. Uchwała ta była 2-krotnie nowelizowana. Te trzy uchwały były kiedyś zaliczone, prawdopodobnie z racji tytułu, do uchwał w sprawie organów Senatu. Obecnie z tytułu regulacji, które zawierały, zaliczono je do uchwał w sprawie Regulaminu Senatu.

23 października 1990 r. Senat uchwalił Tymczasowy regulamin Senatu, który w toku nowelizacji zmienił nazwę na Regulamin Senatu i po wielu zmianach obowiązuje do dziś.

X. Uchwały w sprawie wyboru lub wyrażenia zgody na powołanie i odwołanie organów państwowych

A. Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Senat wyraża zgodę na powołanie i odwołanie prezesa Najwyższej Izby Kontroli od początku I kadencji na podstawie:

Konstytucji z 1952 r.

Art. 36.

1. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli powołuje i odwołuje Sejm za zgodą Senatu.

a następnie na podstawie Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.:

Art. 205.

1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest powoływany przez Sejm za zgodą Senatu na 6 lat i może być ponownie powołany tylko raz.

O ile w pierwszym z przytoczonych przepisów konstytucyjnych jest mowa o udziale Senatu zarówno w powoływaniu jak i odwoływaniu prezesa Najwyższej Izby Kontroli, to przepisy Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r. przewidują już tylko jego udział w powołaniu. Senat zachował jednak uprawnienie do udziału w odwołaniu prezesa na podstawie ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli:

Art. 14.

1. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli – na wniosek Marszałka Sejmu lub grupy co najmniej 35 posłów – powołuje Sejm bezwzględną większością głosów za zgodą Senatu.

2. Senat podejmuje uchwałę w sprawie powołania Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w ciągu miesiąca od dnia otrzymania uchwały Sejmu. Niepodjęcie uchwały w tym terminie oznacza wyrażenie zgody przez Senat.

3. Jeżeli Senat odmawia wyrażenia zgody na powołanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Sejm powołuje na stanowisko Prezesa Najwyższej Izby Kontroli inną osobę; przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 17.

1. Sejm odwołuje Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, jeżeli:

- 1) zrzekł się on stanowiska;
- 2) uzna, że stał się on trwale niezdolny do pełnienia obowiązków na skutek choroby;
- 3) został on skazany prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie przestępstwa;
- 3a) złożył on niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne, stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu;
- 4) Trybunał Stanu orzekł w stosunku do niego zakaz zajmowania kierowniczych stanowisk lub pełnienia funkcji związanych ze szczególną odpowiedzialnością w organach państwowych.

2. Do odwołania Prezesa Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio przepisy art. 14.

Senat do dziś wyraża zgodę na powołanie lub odwołanie prezesa Najwyższej Izby Kontroli, którego kadencja trwa 6 lat od dnia złożenia przysięgi. Po raz pierwszy uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na odwołanie prezesa Najwyższej Izby Kontroli (Tadeusz Hupałowski) podjął Senat I kadencji 19 lipca 1990 r. Tego samego dnia Senat wyraził zgodę na powołanie prezesa Najwyższej Izby Kontroli (Zbigniew Romaszewski). Zgodę na powołanie obecnego prezesa Najwyższej Izby Kontroli (Jacek Jezierski), którego kadencja kończy się 22 sierpnia 2013 roku, wyraził Senat VI kadencji.

B. Rzecznik Praw Obywatelskich

Senat wyraża zgodę na powołanie Rzecznika Praw Obywatelskich od początku I kadencji na podstawie:

Konstytucji z 1952 r.

Art. 36a.

2. Rzecznika Praw Obywatelskich powołuje Sejm za zgodą Senatu na okres czterech lat.

a następnie na podstawie Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.

Art. 209.

1. Rzecznik Praw Obywatelskich jest powoływany przez Sejm za zgodą Senatu na 5 lat.

Senat do dziś wyraża zgodę na powołanie Rzecznika Praw Obywatelskich (w przypadku odwołania zgoda Senatu nie jest potrzebna), jego kadencja trwa 5 lat od dnia złożenia przysięgi. Po raz pierwszy uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na powołanie Rzecznika Praw Obywatelskich (Tadeusz Zieliński) podjął Senat II kadencji 7 lutego 1992 r. Zgodę na powołanie obecnego Rzecznika Praw Obywatelskich (Janusz Kochanowski), którego kadencja kończy się 15 lutego 2011 roku, wyraził Senat VI kadencji.

C. Członkowie Krajowej Rady Sądownictwa

Senat od 29 grudnia 1989 r. posiada uprawnienie do wyboru 2 senatorów do Krajowej Rady Sądownictwa, początkowo na podstawie ustawy z 20 grudnia 1989 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa:

Art. 4.

1. W skład Rady wchodzi: Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Wojskowej Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, dwóch sędziów Sądu Najwyższego, sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego, dziewięciu sędziów sądów powszechnych, sędzia sądu wojskowego, czterech posłów, dwóch senatorów, osoba wskazana przez Prezydenta Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz Minister Sprawiedliwości.

Art. 6.

1. Członków Rady spośród posłów wybiera Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, spośród senatorów – Senat, a spośród sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego – zgromadzenia ogólne sędziów tych sądów.

a od 1 października 2001 r. do dziś na podstawie ustawy z 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa:

Art. 6.

1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wybiera spośród posłów czterech członków Rady na okres swojej kadencji.

2. Senat Rzeczypospolitej Polskiej wybiera spośród senatorów dwóch członków Rady na okres swojej kadencji.

Senat do dziś wybiera spośród swojego składu 2 członków Krajowej Rady Sądownictwa. Powoływani są oni na okres trwania kadencji Senatu, ale pełnią swą funkcję do czasu wyboru przedstawicieli Senatu nowej kadencji, nie dłużej jednak niż 3 miesiące po zakończeniu kadencji Senatu. Ich mandat wygasa w przypadku wygaśnięcia mandatu senatora. Po raz pierwszy uchwałę w sprawie wyboru senatorów w skład Krajowej Rady Sądownictwa (Ryszard Juskiewicz, Lech Koziół) podjął Senat I kadencji 19 stycznia 1990 r. Kadencja obecnych przedstawicieli Senatu VII kadencji (Krzysztof Kwiatkowski, Piotr Zientarski), skończy się wraz z wyborem do składu Krajowej Rady Sądownictwa senatorów VIII kadencji.

D. Członkowie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Senat na podstawie ustawy z 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji wybierał dwu członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji:

Art. 7.

1. W skład Krajowej Rady wchodzi dziewięciu członków powoływanych: 4 przez Sejm, 2 przez Senat i 3 przez Prezydenta, spośród osób wyróżniających się wiedzą i doświadczeniem w zakresie środków masowego przekazu.

a od 30 grudnia 2005 r. po nowelizacji ustawy – jednego członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji:

Art. 7.

1. W skład Krajowej Rady wchodzi pięciu członków powoływanych: 2 przez Sejm, 1 przez Senat i 2 przez Prezydenta, spośród osób wyróżniających się wiedzą i doświadczeniem w zakresie środków społecznego przekazu.

Po raz pierwszy uchwałę w sprawie powołania członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji¹¹ (Ryszard Miazek, Jan Szafraniec) podjął Senat II kadencji 1 kwietnia 1993 r. Senat do dziś powołuje jednego członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, jego kadencja trwa 6 lat od dnia powołania ostatniego członka rady. Obecnego członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (Witold Kołodziejski), którego kadencja kończy się 30 stycznia 2012 roku, powołał Senat VI kadencji.

E. Członek Komisji Selekcyjnej

Na podstawie ustawy z 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji, Senat III kadencji 19 listopada 1993 r. jednorazowo wybrał członka (Ryszard Gibuła) Komisji Selekcyjnej:

Art. 15.

3. W skład Komisji Selekcyjnej wchodzi:
- 2) jedna osoba wybrana przez Senat,

Komisja Selekcyjna była jednorazowo powołanym organem, właściwym do przeprowadzenia przetargów na firmy zarządzające Narodowymi Funduszami Inwestycyjnymi oraz do przeprowadzenia konkursów dla powołania członków rad nadzorczych funduszy inwestycyjnych.

F. Członkowie Rady Polityki Pieniężnej

Senat na podstawie ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim posiada uprawnienie do wyboru 3 członków Rady Polityki Pieniężnej:

Art. 13

1. W skład Rady wchodzi:
- 2) 9 członków powoływanych w równej liczbie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sejm i Senat, spośród specjalistów z zakresu finansów.

---

¹¹ Inauguracyjne posiedzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji odbyło się w gmachu Senatu 29 kwietnia 1993 r.

Do dziś Senat powołuje członków Rady Polityki Pieniężnej. Ich kadencja trwa 6 lat od dnia złożenia przysięgi. Po raz pierwszy wyboru członków Rady (Bogusław Grabowski, Cezary Józefiak, Wojciech Łączkowski) dokonał Senat IV kadencji 22 stycznia 1998 r. Obecnych członków Rady Polityki Pieniężnej (Marian Noga, Stanisław Owsiak, Halina Wasilewska-Trenkner), których kadencja kończy się 14 stycznia 2010 r. powołał Senat V kadencji.

G. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych

Na podstawie ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, Senat uzyskał prawo wyrażania zgody na powołanie i odwołanie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych:

Art. 8.

1. Organem do spraw ochrony danych osobowych jest Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, zwany dalej "Generalnym Inspektorem".
2. Generalnego Inspektora powołuje i odwołuje Sejm Rzeczypospolitej Polskiej za zgodą Senatu.

Kadencja Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych trwa 4 lata od dnia złożenia ślubowania. Po raz pierwszy uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na powołanie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (Ewa Kulesza) podjął Senat IV kadencji 16 kwietnia 1998 r. Zgodę na powołanie obecnego Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (Michał Serzycki), którego kadencja kończy się 13 lipca 2010 roku, wyraził Senat VI kadencji.

H. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej

– Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Na podstawie ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Senat wyraża zgodę na powołanie i odwołanie prezesa Instytutu:

Art. 10.

1. Prezesa Instytutu Pamięci powołuje i odwołuje Sejm Rzeczypospolitej Polskiej większością 3/5 głosów za zgodą Senatu, na wniosek Kolegium Instytutu Pamięci, które zgłasza kandydata spoza swego grona.

Kadencja prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu trwa 5 lat od dnia złożenia ślubowania. Po raz pierwszy uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na powołanie prezesa Instytutu (Leon Kieres) podjął Senat

IV kadencji 28 czerwca 2000 r. Zgodę na powołanie obecnego prezesa Instytutu (Janusz Kurtyka), którego kadencja kończy się 29 grudnia 2010 roku, wyraził Senat VI kadencji.

I. Rzecznik Praw Dziecka

Senat na podstawie ustawy z 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka, wyraża zgodę na powołanie lub odwołanie Rzecznika Praw Dziecka:

Art. 4.

1. Rzecznika powołuje Sejm, za zgodą Senatu, na wniosek Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, grupy co najmniej 35 posłów lub co najmniej 15 senatorów.

Art. 8.

1. Sejm, za zgodą Senatu, odwołuje Rzecznika przed upływem kadencji, jeżeli: [...]

Kadencja Rzecznika Praw Dziecka trwa 5 lat od dnia złożenia ślubowania. Po raz pierwszy uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na powołanie Rzecznika Praw Dziecka (Marek Piechowiak) podjął Senat IV kadencji 28 czerwca 2000 r. Zgodę na powołanie obecnego Rzecznika Praw Dziecka (Marek Michalak), którego kadencja kończy się 27 lipca 2013 roku, wyraził Senat VII kadencji.

J. Członkowie Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej

Według pierwotnie uchwalonej ustawy z 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Senat nie posiadał uprawnień do powoływania członków Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej. Dopiero po nowelizacji wynikającej z ustawy z 14 lutego 2007 r. zmieniającej ustawę z dniem 28 lutego 2007 r., Senat uzyskał prawo powoływania i odwoływania członków Kolegium:

Art. 15.

3. W skład Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej wchodzi jedenastu członków, w tym:

- 1) siedmiu wybieranych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej bezwzględną większością głosów;
- 2) dwóch wybieranych przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej bezwzględną większością głosów;
- 3) dwóch powoływanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Członkostwo w Kolegium Instytutu Pamięci ustaje wskutek:

- 4) odwołania odpowiednio przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej albo przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej bezwzględną większością głosów lub przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej bezwzględną większością głosów, na wniosek Kolegium Instytutu Pamięci podjęty większością 2/3 głosów ustawowego składu Kolegium, z powodu długotrwałej choroby lub upadku sił powodujących trwałą niezdolność do pełnienia obowiązków albo z powodu niewypełniania obowiązków nałożonych przez ustawę.

Kadencja członków Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej trwa 7 lat od dnia pierwszego posiedzenia Kolegium. Po raz pierwszy wyboru członków Kolegium dokonał Senat VI kadencji 10 maja 2007 r. (Andrzej Gwiazda) i 21 czerwca 2007 r. (Teofil Wojciechowski). Ich kadencja kończy się 13 września 2014 r.

XI. Uchwały w sprawie sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Senat na podstawie ustawy z 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, w drodze uchwały, corocznie decyduje o przyjęciu lub odrzuceniu sprawozdania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji:

Art. 12.

1. Krajowa Rada przedstawia corocznie Sejmowi, Senatowi i Prezydentowi sprawozdanie ze swej działalności oraz informację o podstawowych problemach radiofonii i telewizji.

2. Krajowa Rada przedstawia corocznie Prezesowi Rady Ministrów informację o swojej działalności oraz o podstawowych problemach radiofonii i telewizji.

3. Sejm i Senat uchwałami przyjmują lub odrzucają sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1. Uchwała o przyjęciu sprawozdania może zawierać uwagi i zastrzeżenia.

4. W wypadku odrzucenia sprawozdania przez Sejm i Senat kadencja wszystkich członków Krajowej Rady wygasa w ciągu 14 dni, liczonych od dnia ostatniej uchwały, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Wygaśnięcie kadencji Krajowej Rady nie następuje, jeżeli nie zostanie potwierdzone przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Po zmianach wprowadzonych ustawą z 29 czerwca 1995 r. zmieniającej ustawę z dniem 27 grudnia 1995 r., wprowadzono dodatkowo termin złożenia sprawozdania (do końca marca) oraz czas jaki ma obejmować sprawozdanie (za rok poprzedzający):

Art. 12.

1. Krajowa Rada przedstawia corocznie do końca marca Sejmowi, Senatowi i Prezydentowi sprawozdanie ze swej działalności za rok poprzedzający oraz informację o podstawowych problemach radiofonii i telewizji.

2. Krajowa Rada przedstawia corocznie Prezesowi Rady Ministrów informację o swojej działalności oraz o podstawowych problemach radiofonii i telewizji.

3. Sejm i Senat uchwałami przyjmują lub odrzucają sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1. Uchwała o przyjęciu sprawozdania może zawierać uwagi i zastrzeżenia.

4. W wypadku odrzucenia sprawozdania przez Sejm i Senat kadencja wszystkich członków Krajowej Rady wygasa w ciągu 14 dni, liczonych od dnia ostatniej uchwały, z zastrzeżeniem ust. 5.

5. Wygaśnięcie kadencji Krajowej Rady nie następuje, jeżeli nie zostanie potwierdzone przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

XII. Uchwały dotyczące współpracy międzyparlamentarnej

W 2005 r. prezentując prace Senatu VI kadencji po raz pierwszy wyodrębniono uchwały dotyczące współpracy międzyparlamentarnej. Dla potrzeb tego opracowania dokonano przeglądu uchwał i do grupy tej zaliczono także uchwały z wcześniejszych kadencji. W grupie uchwał znalazły się:

1. Uchwała z dnia 15 marca 1991 r. w sprawie udziału parlamentarzystów polskich w Zgromadzeniu Północnoatlantydzkim w charakterze delegacji stowarzyszonej – jako odpowiedź na rezolucję Zgromadzenia zapraszającą parlamentarzystów Europy Środkowej i Wschodniej do uczestnictwa w działalności Zgromadzenia.

2. Uchwały w sprawie utworzenia Polskiej Grupy Unii Międzyparlamentarnej¹². W skład Polskiej Grupy Unii Międzyparlamentarnej wchodzi wszyscy posłowie i senatorowie. Grupa powołuje 17-osobowy zarząd (3 senatorów i 14 posłów), do którego swych przedstawicieli rekomendują kluby i koła parlamentarne.
3. Uchwała z dnia 20 marca 2003 r. w sprawie powołania Zgromadzenia Parlamentarnego Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy. Jako zadanie tego Zgromadzenia, ustalono rozpatrywanie spraw interesujących Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej i Radę Najwyższą Ukrainy oraz przyjmowanie wspólnych w tym zakresie stanowisk.
4. Uchwała z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie powołania Zgromadzenia Parlamentarnego Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmu Republiki Litewskiej i Rady Najwyższej Ukrainy. Zgromadzenie powołano w celu rozwijania i umacniania przyjaźni oraz współpracy między Rzeczpospolitą Polską, Republiką Litewską i Ukrainą. Analogiczne teksty zostały przyjęte przez parlamenty Litwy i Ukrainy.

XIII. Uchwały w sprawie immunitetu senatora

Od 1989 r. senatorów obejmował na podstawie Konstytucji z 1952 r. immunitet formalny:

Art. 28.

3. Senator nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karno-sądowej ani aresztowany bez zgody Senatu. Senat wyraża zgodę większością co najmniej dwu trzecich głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby senatorów.

Immunitet formalny mógł być uchylony na podstawie właściwej procedury.

Ustawa konstytucyjna z 23 kwietnia 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym rozszerzyła immunitet senatora o immunitet materialny:

Art. 7.

1. Poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za działania wynikające z wykonywania mandatu ani w czasie trwania mandatu, ani po jego wygaśnięciu, chyba że narusza dobra osobiste innych osób.

2. Poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani aresztowany lub zatrzymany bez zgody Sejmu, wyrażonej większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów.

Art. 26.

Do Senatu i senatorów stosuje się odpowiednio art. 5-10 i art. 12-14.

---

¹² Od 9 grudnia 1993 r. (III kadencja), uchwały są podejmowane przez Senat każdej kadencji. Anegdotycznym akcentem podejmowania uchwały po raz pierwszy, były słowa marszałka prowadzącego posiedzenie Stefana Jurczaka: „Przystępujemy do punktu piątego porządku dziennego: uchwała Senatu w sprawie utworzenia Polskiej Grupy Unii Międzyplanetarnej... Międzyparlamentarnej. Przepraszam, wyprzedziłem datę.” Kolejne uchwały podjęto: 18 grudnia 1997 r. (IV kadencja), 29 listopada 2001 r. (V kadencja), 22 grudnia 2005 r. (VI kadencja), 28 listopada 2007 r. (VII kadencja).

Immunitet materialny ma charakter bezwzględny, gdyż nie przewiduje się żadnych procedur zmierzających do jego uchylenia. Istnienie takiej procedury pozostawałoby w sprzeczności z zasadą autonomii parlamentu. Jego istnienie gwarantuje wolną i nieskrępowaną wymianę myśli i przekonań w sprawach publicznych. Za działania objęte immunitetem materialnym poseł/senator ponosi odpowiedzialność wyłącznie przed Sejmem/Senatem. Immunitet materialny ma charakter trwały, ponieważ działa także po wygaśnięciu mandatu – czyli po zakończeniu kadencji parlamentu – ale tylko w odniesieniu do działalności, która miała miejsce w okresie sprawowania mandatu. Wyjątkiem w ochronie immunitetu materialnego są działania parlamentarzysty naruszające dobra osobiste innych osób.

W Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r. zachowano oba rodzaje immunitetu, ale przepisy zostały bardziej uszczegółowione:

Art. 105.

1. Poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za swoją działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu poselskiego ani w czasie jego trwania, ani po jego wygaśnięciu. Za taką działalność poseł odpowiada wyłącznie przed Sejmem, a w przypadku naruszenia praw osób trzecich może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zgodą Sejmu.

2. Od dnia ogłoszenia wyników wyborów do dnia wygaśnięcia mandatu poseł nie może być pociągnięty bez zgody Sejmu do odpowiedzialności karnej.

3. Postępowanie karne wszczęte wobec osoby przed dniem wyboru jej na posła ulega na żądanie Sejmu zawieszeniu do czasu wygaśnięcia mandatu. W takim przypadku ulega również zawieszeniu na ten czas bieg przedawnienia w postępowaniu karnym.

4. Poseł może wyrazić zgodę na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej. W takim przypadku nie stosuje się przepisów ust. 2 i 3.

5. Poseł nie może być zatrzymany lub aresztowany bez zgody Sejmu, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

6. Szczegółowe zasady pociągania posłów do odpowiedzialności karnej oraz tryb postępowania określa ustawa.

Art. 108.

Do senatorów stosuje się odpowiednio przepisy art. 103-107.

XIV. Uchwały okolicznościowe, przedmiotowe, problemowe, rezolucje i oświadczenia

Od 14 czerwca 2006 r. na mocy zmiany Regulaminu Senatu funkcjonuje pojęcie *uchwały okolicznościowej*.

Art. 84a.

1. Rozpatrywanie projektu uchwały innej niż uchwała w sprawie zmiany Regulaminu Senatu, zwanej dalej "uchwałą okolicznościową", odbywa się w dwóch czytaniach.

Art. 85.

W trybie przewidzianym dla uchwał okolicznościowych Senat może podejmować rezolucje, oświadczenia i apele.

Zacytowana tu definicja uchwały okolicznościowej nie jest pełna jeżeli cytujemy ją w oderwaniu od całego regulaminu bez wyjaśnienia, że we wcześniejszych rozdziałach uregulowane są sprawy związane z uchwałami w sprawie ustaw (w tym ustawy budżetowej) i w sprawie inicjatyw ustawodawczych.

Podział uchwał na rezolucje, oświadczenia i apele istniał od początku powstania Senatu w 1989 r., a do 22 lutego 1996 r. w przepisach regulaminowych istniało także pojęcie deklaracji.

Dzisiejsze uchwały okolicznościowe klasyfikowano dawniej jako uchwały przedmiotowe lub problemowe. Patrząc z perspektywy czasu, były to nazwy adekwatne do problematyki uchwał podejmowanych przez Senat. Uchwały zakwalifikowane do opisywanej tu grupy, w pierwszych kadencjach Senatu dotyczyły najczęściej bieżących wydarzeń w kraju i za granicą. Były to np. uchwały w sprawie cen żywności, w sprawie prywatyzacji. Bywały także uchwały „okolicznościowe” towarzyszące uchwałom w sprawie ustaw, poza propozycjami zmian do ustawy Senat wyrażał opinie dotyczące funkcjonowania prawa lub konieczności dokonania zmian w prawie. Dzisiaj uchwały okolicznościowe kojarzą się głównie (choć nie tylko) z uroczystościami rocznicowymi upamiętniającymi pewne wydarzenia.

Wykaz uchwał okolicznościowych (przedmiotowych, problemowych, rezolucji i oświadczeń)

I kadencja

1. Rezolucja z dnia 5 lipca 1989 r. w sprawie podziękowania dla osób, które były czynne w akcji wyborczej
2. Rezolucja z dnia 5 lipca 1989 r. w sprawie napaści, pobicia i zatrzymania w nocy z 4 na 5 lipca 1989 r. uczestników manifestacji w pobliżu gmachu Sejmu i Senatu
3. Uchwała z dnia 29 lipca 1989 r. w sprawie samorządu terytorialnego
4. Uchwała z dnia 1 sierpnia 1989 r. w sprawie ochrony zdrowia
5. Uchwała z dnia 1 sierpnia 1989 r. w sprawie rolnictwa i gospodarki żywnościowej
6. Uchwała z dnia 1 sierpnia 1989 r. w sprawie decyzji Rządu o cenach żywności
7. Oświadczenie z dnia 11 sierpnia 1989 r. w dwudziestą pierwszą rocznicę interwencji wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowackiej Republice Socjalistycznej
8. Oświadczenie z dnia 30 sierpnia 1989 r. w sprawie uczczenia pamięci żołnierzy i pracowników Polskiego Państwa Podziemnego 1939–1945 i zadośćuczynienia dla nich za prześladowania, którym byli poddani w okresie powojennym
9. Oświadczenie z dnia 30 sierpnia 1989 r. w pięćdziesiątą rocznicę wybuchu II wojny światowej

10. Uchwała z dnia 1 grudnia 1989 r. w sprawie uregulowania uprawnień byłych żołnierzy formacji niepodległościowych oraz ofiar terroru hitlerowskiego i stalinowskiego
11. Uchwała z dnia 8 grudnia 1989 r. o stanowisku Senatu w sprawie stanu i kierunku zmian systemu edukacji narodowej
12. Uchwała z dnia 30 grudnia 1989 r. – Apel do Polonii świata
13. Uchwała z dnia 30 grudnia 1989 r. w sprawie spółek prawa handlowego z udziałem przedsiębiorstw państwowych, spółdzielni i ich związków, instytucji i urzędów bądź osób zajmujących kierownicze stanowiska w tych jednostkach
14. Uchwała 30 grudnia 1989 r. w sprawie tzw. małej prywatyzacji
15. Uchwała z dnia 12 stycznia 1990 r. w sprawie założeń polityki rolnej na 1990 r.
16. Uchwała z dnia 26 stycznia 1990 r. o stanowisku Senatu w sprawie wykonania przepisów ustawy o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości
17. Oświadczenie dnia 2 marca 1990 r. (z okazji rocznicy wydarzeń Marca'68)
18. Uchwała z dnia 2 marca 1990 r. w sprawie dalszych prac nad systemem ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i ich rodzin
19. Uchwała z dnia 16 marca 1990 r. w sprawie Litwy
20. Uchwała z dnia 30 marca 1990 r. w sprawie wykonania ustawy o likwidacji Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa-Książka-Ruch”
21. Uchwała z dnia 26 kwietnia 1990 r. w sprawie kierunków dalszych prac legislacyjnych nad ustawą – Prawo prasowe
22. Uchwała z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie zagospodarowania budynków po byłej PZPR
23. Uchwała z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie dalszych prac dotyczących reformy organów ochrony porządku publicznego
24. Uchwała z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie Katynia
25. Uchwała z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie poparcia inicjatywy Społecznego Komitetu Realizacji Filmu Fabularnego o Tragedii w Kopalni „Wujek” w Katowicach
26. Oświadczenie z dnia 22 czerwca 1990 r. w sprawie upamiętnienia protestów społecznych
27. Uchwała z dnia 22 czerwca 1990 r. w sprawie działań zmierzających do zabezpieczenia interesów Państwa w zakresie dotyczącym państwowego majątku Kombinat Rolno-Przemysłowego „Igloopol” przekazanego Zjednoczonym Zakładom Rolnym, Przemysłowym i Handlowym „Igloopol”, spółka akcyjna w Dębicy
28. Uchwała z dnia 6 lipca 1990 r. w sprawie wyprzedaży niektórych obiektów mienia państwowego
29. Uchwała z dnia 6 lipca 1990 r. w sprawie zajęć w Albanii
30. Uchwała z dnia 26 lipca 1990 r. w sprawie prywatyzacji gospodarki narodowej
31. Uchwała z dnia 27 lipca 1990 r. – Do Narodu Ukraińskiego z okazji proklamowania suwerenności państwowej Ukrainy
32. Uchwała z dnia 27 lipca 1990 r. w sprawie funkcjonowania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

33. Uchwała z dnia 3 sierpnia 1990 r. – Do Narodu Białoruskiego z okazji proklamowania suwerenności państwowej Białorusi
34. Uchwała z dnia 3 sierpnia 1990 r. w sprawie akcji „Wisła”
35. Uchwała z dnia 7 września 1990 r. w sprawie rolnictwa
36. Uchwała z dnia 7 września 1990 r. w sprawie polityki wschodniej Rzeczypospolitej Polskiej
37. Uchwała z dnia 28 września 1990 r. w sprawie Ordynacji wyborczej do Senatu
38. Uchwała z dnia 29 września 1990 r. w sprawie troski o poczęte dzieci i przeciwdziałania sztucznym poronieniom
39. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 29 września 1990 r. (z okazji zjednoczenia Niemiec)
40. Uchwała z dnia 23 listopada 1990 r. w sprawie wprowadzenia kategorii dotowanego paliwa rolniczego
41. Uchwała z dnia 23 listopada 1990 r. w sprawie sytuacji w górnictwie
42. Uchwała z dnia 14 grudnia 1990 r. (uchwała związana z ustawą o kombatantach i osobach represjonowanych)
43. Uchwała z dnia 28 grudnia 1990 r. w sprawie sytuacji prawnej przedsiębiorstw państwowych
44. Uchwała z dnia 28 grudnia 1990 r. w sprawie górnictwa
45. Oświadczenie z dnia 11 stycznia 1991 r. w sprawie sytuacji na Litwie
46. Uchwała z dnia 1 lutego 1991 r. w sprawie agresji Iraku wobec ludności państwa Izrael
47. Uchwała z dnia 28 lutego 1991 r. w sprawie zagrożeń przemian gospodarczych i ustrojowych
48. Uchwała z dnia 5 kwietnia 1991 r. (uchwała w sprawie reformy systemu ochrony zdrowia)
49. Uchwała z dnia 5 kwietnia 1991 r. (uchwała w obronie narodu kurdyjskiego)
50. Uchwała z dnia 5 kwietnia 1991 r. w sprawie samorządu terytorialnego
51. Uchwała z dnia 19 kwietnia 1991 r. (uchwała dotycząca prawa rolników indywidualnych do swobodnego wykonywania praw związkowych)
52. Deklaracja Sejmu i Senatu z dnia 3 maja 1991 r. z okazji 200-lecia uchwalenia Konstytucji 3 Maja
53. Uchwała z dnia 24 maja 1991 r. w sprawie ochrony środowiska
54. Uchwała z dnia 7 czerwca 1991 r. (uchwała zapowiadająca podjęcie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej reformy prawa o związkach zawodowych i organizacjach rolniczych)
55. Uchwała z dnia 6 lipca 1991 r. (uchwała dotycząca konsekwencji znowelizowania ustawy – Prawo celne)
56. Uchwała z dnia 19 lipca 1991 r. (uchwała w sprawie polityki rodzinnej rządu)
57. Uchwała z dnia 19 lipca 1991 r. (uchwała dotycząca lustracji osób kandydujących do Sejmu i Senatu)

58. Uchwała z dnia 2 sierpnia 1991 r. w sprawie górnictwa węgla kamiennego
59. Uchwała z dnia 2 sierpnia 1991 r. w sprawie polityki rolnej w 1992 r.
60. Uchwała z dnia 2 sierpnia 1991 r. w sprawie aktualnej sytuacji w rolnictwie ze szczególnym uwzględnieniem organizacji i finansowania przeprowadzania skupu płodów rolnych ze zbiorów w 1991 r.
61. Uchwała z dnia 30 sierpnia 1991 r. (uchwała związana z sytuacją kryzysową budżetu państwa)
62. Uchwała z dnia 30 sierpnia 1991 r. (uchwała wyrażająca zaufanie Senatowi dla rządu w związku z kryzysem budżetowym)
63. Uchwała z dnia 30 sierpnia 1991 r. w sprawie wydarzeń moskiewskich w dniach 19-22 sierpnia 1991 r.
64. Uchwała z dnia 30 sierpnia 1991 r. w sprawie ogłoszenia niepodległości Ukrainy
65. Uchwała Polskiej z dnia 30 sierpnia 1991 r. w sprawie niepodległości Estonii, Litwy i Łotwy
66. Uchwała Polskiej z dnia 30 sierpnia 1991 r. w sprawie ogłoszenia niepodległości Białorusi
67. Uchwała z dnia 3 października 1991 r. w sprawie uznania dzieła Fryderyka Chopina za dziedzictwo Narodu
68. Uchwała z dnia 10 października 1991 r. w sprawie polityki Państwa w dziedzinie ubezpieczeń emerytalno-rentowych
69. Uchwała z dnia 17 października 1991 r. w sprawie uregulowania praw majątkowych kościołów zrzeszonych w Polskiej Radzie Ekumenicznej
70. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 października 1991 r. w sprawie zasiłków rodzinnych
71. Uchwała Senatu z dnia 23 października 1991 r. w sprawie Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, podpisanego w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r., oraz Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy, podpisanego w Warszawie dnia 14 listopada 1990 r.
72. Uchwała z dnia 23 października 1991 r. w sprawie ratyfikacji Traktatu między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy, podpisanego w Warszawie dnia 14 listopada 1990 r.
73. Uchwała z dnia 24 października 1991 r. w sprawie projektu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej
74. Uchwała z dnia 24 października 1991 r. w sprawie działalności ustawodawczej Parlamentu w latach 1989-1991

II kadencja

1. Uchwała z dnia 19 grudnia 1991 r. w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Rady Europy
2. Uchwała z dnia 19 grudnia 1991 r. w stulecie urodzin Edwarda Raczyńskiego
3. Uchwała z dnia 17 czerwca 1992 r. w sprawie procesu ujawniania byłych współpracowników SB i UB
4. Uchwała z dnia 26 czerwca 1992 r. w sprawie polskiej polityki europejskiej
5. Uchwała z dnia 12 września 1992 r. w sprawie łagodzenia skutków suszy w 1992 r.
6. Oświadczenie z dnia 13 listopada 1992 r. o zbrodni katyńskiej
7. Uchwała z dnia 18 marca 1993 r. w sprawie przyspieszenia budowy autostrad w Polsce

III kadencja

1. Uchwała z dnia 28 kwietnia 1994 r. w sprawie aktualnej sytuacji w kraju
2. Uchwała z dnia 7 października 1994 r. w sprawie sytuacji finansowej oświaty
3. Uchwała z dnia 4 listopada 1994 r. w sprawie polityki ekologicznej państwa
4. Uchwała z dnia 22 grudnia 1994 r. w sprawie uczczenia pamięci generała Stanisława Maczka
5. Stanowisko z dnia 2 lutego 1995 r. w sprawie aktualnej sytuacji w kraju
6. Uchwała z dnia 27 kwietnia 1995 r. w sprawie ochrony środowiska przyrodniczego w związku z Europejskim Rokiem Ochrony Przyrody
7. Uchwała z dnia 12 maja 1995 r. w sprawie uczczenia pamięci generała Jerzego Aleksandra Zawiszy
8. Uchwała z dnia 26 maja 1995 r. w sprawie piątej rocznicy odrodzenia samorządu terytorialnego
9. Uchwała z dnia 9 czerwca 1995 r. w sprawie stworzenia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych systemu dożywiania dzieci
10. Uchwała z dnia 5 marca 1997 r. w sprawie więzi Polaków i Polonii z Macierzą
11. Uchwała z dnia 23 maja 1997 r. w sprawie polskiej polityki handlu zagranicznego
12. Uchwała z dnia 5 czerwca 1997 r. w sprawie obrońców Poczty Polskiej w Wolnym Mieście Gdańsku, rozstrzelanych w dniu 5 października 1939 r. w Gdańsku
13. Uchwała z dnia 5 czerwca 1997 r. w sprawie stanu zdrowia Narodu Polskiego
14. Uchwała z dnia 20 czerwca 1997 r. w sprawie jubileuszu dwóchsetnej rocznicy Mazurka Dąbrowskiego
15. Uchwała z dnia 20 czerwca 1997 r. w sprawie pomocy materialnej dla uczącej się młodzieży
16. Uchwała z dnia 20 sierpnia 1997 r. w sprawie edukacji kulturalnej, dziedzictwa kulturowego w regionie oraz promocji i rozwoju uzdolnień młodego pokolenia Polaków

IV kadencja

1. Uchwała z dnia 10 grudnia 1997 r. w sprawie obchodów 50. rocznicy uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
2. Uchwała z dnia 16 kwietnia 1998 r. o ciągłości prawnej między II a III Rzeczpospolitą Polską
3. Uchwała z dnia 16 kwietnia 1998 r. w sprawie zadań stojących przed Polską w związku z rozpoczynającymi się negocjacjami o członkostwo w Unii Europejskiej
4. Uchwała z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie budowy Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie
5. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lutego 1999 r. w sprawie ratyfikacji przez Polskę Traktatu Północnoatlantyckiego
6. Uchwała z dnia 30 grudnia 1999 r. w sprawie sytuacji w Czeczeniu
7. Uchwała z dnia 12 kwietnia 2000 r. w 60. rocznicę Zbrodni Katyńskiej
8. Uchwała z dnia 26 kwietnia 2000 r. z okazji tysiąclecia Zjazdu Gnieźnieńskiego
9. Uchwała z dnia 9 sierpnia 2000 r. z okazji 20-tej rocznicy powstania „Solidarności”
10. Uchwała z dnia 11 stycznia 2001 r. w sprawie oceny nowego zasadniczego podziału terytorialnego państwa
11. Uchwała z dnia 10 maja 2001 r. w 80. rocznicę wybuchu zwycięskiego Trzeciego Powstania Śląskiego

V kadencja

1. Uchwała z dnia 30 stycznia 2002 r. w 20. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego
2. Uchwała z dnia 30 kwietnia 2002 r. w sprawie polityki Państwa Polskiego wobec Polonii i Polaków za granicą
3. Uchwała z dnia 8 maja 2002 r. w sprawie podatku od towarów i usług w budownictwie
4. Uchwała z dnia 7 czerwca 2002 r. w związku z 80-tą rocznicą powrotu Górnego Śląska do Polski
5. Uchwała z dnia 21 czerwca 2002 r. w sprawie utworzenia Polonijnej Rady Konsultacyjnej
6. Uchwała z dnia 3 lipca 2002 r. w dwusetną rocznicę urodzin Ignacego Domeyki
7. Uchwała z dnia 4 października w 20. rocznicę tragicznych wydarzeń w Lubinie
8. Uchwała z dnia 8 listopada w sprawie ustanowienia Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych
9. Uchwała z dnia 28 listopada 2002 r. w osiemdziesiątą rocznicę restytucji Senatu Rzeczypospolitej
10. Uchwała z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zwiększania sprawności administracji publicznej
11. Uchwała z dnia 16 stycznia 2003 r. sprawie niezbędnych działań mających na celu przygotowanie Polski do globalnego społeczeństwa informacyjnego

12. Uchwała z dnia 19 lutego 2003 r. w sprawie uczczenia wybitnych osiągnięć Ignacego Łukasiewicza, pioniera światowego przemysłu naftowego i gazowniczego
13. Uchwała z dnia 8 sierpnia 2003 r. w sprawie uczczenia pamięci wielkiego Polaka Mikołaja Kopernika, jednego z największych uczonych w historii świata
14. Uchwała z dnia 19 września 2003 r. w sprawie projektu Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy
15. Uchwała z dnia 23 października 2003 r. w dwudziestą piątą rocznicę rozpoczęcia pontyfikatu Jego Świątobliwości Jana Pawła II
16. Uchwała z dnia 3 czerwca 2004 r. w sprawie polityki karnej w Polsce
17. Uchwała z dnia 29 lipca 2004 r. w 60. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego
18. Uchwała z dnia 12 sierpnia 2004 r. w sprawie wspierania oraz wykorzystywania prac naukowo-badawczych i wdrożeniowych w gospodarce
19. Uchwała z dnia 30 września 2004 r. w sprawie powstania pomnika "Macierz – Polonii"
20. Uchwała z dnia w 30 września 2004 r. sprawie 65 rocznicy utworzenia Polskiego Państwa Podziemnego
21. Uchwała z dnia 3 grudnia 2004 r. w sprawie zapewnienia swobód obywatelskich w związku z wyborami prezydenckimi na Ukrainie
22. Uchwała z dnia 3 lutego 2005 r. w sześćdziesiątą rocznicę oswobodzenia obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau
23. Uchwała z dnia 3 lutego 2005 r. w osiemdziesiątą piątą rocznicę uroczystości zaślubin Polski z morzem
24. Uchwała z dnia 18 lutego 2005 r. w 500. rocznicę urodzin Mikołaja Reja ojca piśmiennictwa polskiego
25. Uchwała z dnia 17 marca 2005 r. w sprawie uczczenia pamięci wielkiego Polaka Stanisława Staszica
26. Uchwała z dnia 17 marca 2005 r. w sześćdziesiątą rocznicę walk o Wał Pomorski
27. Uchwała z dnia 17 marca 2005 r. w sprawie utworzenia Centralnego Szpitala Weteranów w Łodzi
28. Uchwała z dnia 1 kwietnia 2005 r. w 65. rocznicę zbrodni katyńskiej
29. Uchwała z dnia 28 kwietnia 2005 r. w 60. rocznicę zakończenia II wojny światowej
30. Rezolucja z dnia 3 czerwca 2005 r. w sprawie postulatów dotyczących Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 oraz innych rządowych dokumentów programowych na lata 2005-2013 w zakresie polityki regionalnej dotyczącej województw zagrożonych marginalizacją
31. Rezolucja z dnia 22 lipca 2005 r. w sprawie zniesienia obowiązku wizowego dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej podróżujących do Stanów Zjednoczonych Ameryki w celach turystycznych na okres do 90 dni

32. Uchwała z dnia 28 lipca 2005 r. dotycząca sytuacji mniejszości polskiej na Białorusi

VI kadencja

1. Uchwała z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie uczczenia przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej Święta Niepodległości
2. Uchwała z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia roku 2006 Rokiem Języka Polskiego
3. Uchwała z dnia 30 stycznia 2006 r. w sprawie sytuacji Polaków na Białorusi
4. Uchwała z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie rocznicy Wielkiego Głodu na Ukrainie
5. Uchwała z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie otwarcia rynków pracy w starych państwach Unii Europejskiej
6. Uchwała z dnia 30 marca 2006 r. o współpracy Senatu z samorządem terytorialnym
7. Uchwała z dnia 26 kwietnia 2006 r. w sprawie 25. rocznicy rejestracji Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych "Solidarność"
8. Uchwała z dnia 26 kwietnia 2006 r. w sprawie rocznicy Zbrodni Katyńskiej
9. Uchwała z dnia 24 maja 2006 r. w sprawie uczczenia 85. rocznicy wybuchu III Powstania Śląskiego
10. Uchwała z dnia 24 maja 2006 r. w sprawie udostępniania pomocy archiwalnych w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
11. Uchwała z dnia 24 maja 2006 r. w sprawie rocznicy wywozów Polaków na Sybir
12. Uchwała z dnia 21 czerwca 2006 r. w sprawie uczczenia 50. rocznicy Poznańskiego Czerwca 1956
13. Uchwała z dnia 21 czerwca 2006 r. w sprawie uczczenia przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej 30. rocznicy Radomskiego Czerwca
14. Uchwała z dnia 6 lipca 2006 r. w sprawie jednostronnego zablokowania wwozu na terytorium Federacji Rosyjskiej polskich artykułów rolnych
15. Uchwała z dnia 3 sierpnia 2006 r. w sprawie ustanowienia roku 2007 Rokiem Miasta Krakowa
16. Uchwała z dnia 14 września 2006 r. w trzydziestą rocznicę powstania Komitetu Obrony Robotników
17. Uchwała z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie ogłoszenia roku 2007 Rokiem Generała Władysława Andersa
18. Rezolucja z dnia 21 lutego 2007 r. w sprawie uwolnienia Aleksandra Kazulina
19. Uchwała z dnia 22 lutego 2007 r. w sprawie uznania o. Mariana Żelazka SVD za wzór Polaka przełamującego bariery między ludźmi w duchu chrześcijańskiego ekumenizmu i uniwersalizmu
20. Uchwała z dnia 22 lutego 2007 r. o potrzebie budowy atmosfery wychowawczej w Polsce
21. Uchwała z dnia 14 marca 2007 r. w sprawie uhonorowania działalności Ireny Sendlerowej i Rady Pomocy Żydom "Żegota" w tajnych strukturach Polskiego Państwa Podziemnego w okresie II wojny światowej

22. Uchwała z dnia 14 15 marca 2007 r. w sprawie korupcji politycznej
23. Uchwała z dnia 26 kwietnia 2007 r. w rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 Maja 1791 roku
24. Uchwała z dnia 20 czerwca 2007 r. w sprawie stanowiska Senatu dotyczącego reformy traktatowej Unii Europejskiej
25. Uchwała z dnia 21 czerwca 2007 r. o konieczności przyjęcia i wdrożenia strategii gospodarki wodnej w Polsce
26. Uchwała z dnia 14 września 2007 r. w sprawie uznania św. ojca Rafała Józefa Kalinowskiego za wzór patrioty, oficera, inżyniera, wychowawcy i kapłana-zakonnika
27. Uchwała z dnia 14 września 2007 r. w 68. rocznicę agresji sowieckiej na Polskę

VII kadencja

1. Uchwała z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie uczczenia ofiar stanu wojennego
2. Uchwała z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie ogłoszenia roku 2008 Rokiem Andrzeja i Olgi Małkowskich
3. Uchwała z dnia 6 marca 2008 r. w 250. rocznicę urodzin Juliana Ursyna Niemcewicza
4. Uchwała z dnia 24 kwietnia 2008 r. w sprawie nadania szczególnego charakteru obchodom jubileuszu 90-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości
5. Uchwała z dnia 24 kwietnia 2008 r. dla uczczenia rocznicy śmierci Ojca Świętego Jana Pawła II
6. Uchwała z dnia 7 maja 2008 r. w sprawie przywrócenia pamięci zbiorowej Polaków bohaterskiej postaci rotmistrza Witolda Pileckiego
7. Uchwała z dnia 16 października 2008 r. w sprawie uczczenia 30. rocznicy wyboru Kardynała Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową
8. Uchwała z dnia 16 października 2008 r. dla uczczenia postaci i dokonań błogosławionego Ojca Honorata Koźmińskiego
9. Uchwała z dnia 7 listopada 2008 r. w 90. rocznicę odzyskania niepodległości
10. Uchwała z dnia 7 listopada 2008 r. o ogłoszeniu roku 2009 Rokiem Polskiej Demokracji
11. Uchwała z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie uczczenia pamięci błogosławionego Arcybiskupa Antoniego Juliana Nowowiejskiego (1858 – 1941), wielkiego Polaka i Pasterza Kościoła Katolickiego
12. Uchwała z dnia 4 grudnia 2008 r. w 70. rocznicę śmierci Arcybiskupa Józefa Teofila Teodorowicza
13. Uchwała z dnia 19 grudnia 2008 r. w 90. rocznicę wybuchu powstania wielkopolskiego 1918-1919
14. Uchwała z dnia 19 grudnia 2008 r. w 60. rocznicę uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
15. Uchwała z dnia 5 lutego 2009 r. w sprawie obrony chrześcijan prześladowanych w Indiach
16. Uchwała z dnia 18 lutego 2009 r. w sprawie uczczenia pamięci Lecha Bądkowskiego.
17. Uchwała z dnia 5 marca 2009 r. w sprawie uczczenia 70. rocznicy śmierci świętej Urszuli Ledóchowskiej i uznania jej za wzór patriotki.

18. Uchwała z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie uczczenia pamięci Polaków ratujących Żydów w czasie II wojny światowej
19. Uchwała z dnia 2 kwietnia 2009 r. w sprawie uczczenia rocznicy śmierci Ojca Świętego Jana Pawła II
20. Uchwała z dnia 21 kwietnia 2009 r. w sprawie uczczenia 105-lecia Związku Górali, 90-lecia Związku Podhalan i 80-lecia Związku Podhalan Północnej Ameryki
21. Uchwała z dnia 22 kwietnia 2009 r. w sprawie uczczenia pamięci Stefana Korbońskiego (1901-1989) wielkiego Polaka, wybitnego przedstawiciela ruchu ludowego w kraju i na emigracji
22. Uchwała z dnia 27 maja 2009 r. w sprawie uczczenia pamięci Wojciecha Korfanteo (1873-1939) – Współtwórcy II Rzeczypospolitej

XV. Uchwały w sprawie wyrażenia zgody na zarządzenie przez Prezydenta RP referendum

Od wejścia w życie ustawy konstytucyjnej z 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym, Senat wyraża zgodę na zarządzenie przez prezydenta referendum:

Art. 19.

2. Referendum ma prawo zarządzić:
- 2) Prezydent, za zgodą Senatu podjętą bezwzględną większością głosów.

Przepisy te powtórzono w Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.:

Art. 125.

2. Referendum ogólnokrajowe ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów lub Prezydent Rzeczypospolitej za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Po raz pierwszy z możliwości zarządzenia referendum za zgodą Senatu skorzystał prezydent Lech Wałęsa. W październiku 1995 r. przedstawił Senatowi projekt zarządzenia w sprawie przeprowadzenia referendum o powszechnym uwłaszczeniu obywateli. Senat ocenił, że projekt zarządzenia nie jest dostatecznie opracowany i 2 listopada 1995 r. nie wyraził zgody na zarządzenie referendum. 17 listopada 1995 r. Senat ponownie rozpatrzył nowy wniosek Prezydenta w sprawie referendum o powszechnym uwłaszczeniu obywateli i tym razem wyraził zgodę na przeprowadzenie referendum. Referendum odbyło się 18 lutego 1996 r. wspólnie z referendum o niektórych kierunkach wykorzystania majątku państwowego, przeprowadzonego na podstawie uchwały Sejmu. Wobec niskiej frekwencji (32,4%) wynik referendum nie był wiążący.

Kolejny wniosek prezydenta o wyrażenie zgody na zarządzenie referendum został złożony dopiero w październiku 2008 r. przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Senat VII kadencji nie wyraził zgody na przeprowadzenie referendum w sprawie kierunku reformy służby zdrowia.

INICJATYWY USTAWODAWCZE SENATU

Senatowi – wraz z posłami, Prezydentem, Radą Ministrów oraz grupą obywateli – przysługuje, na mocy konstytucji, inicjatywa ustawodawcza. Senat podejmuje postępowanie w sprawie inicjatywy ustawodawczej na wniosek komisji lub grupy co najmniej 10 senatorów. Rozpatrywanie projektów ustaw odbywa się w trzech czytaniach (za wyjątkiem inicjatyw wniesionych w trybie art. 69 Regulaminu Senatu, który przewiduje dwa czytania).

W latach 1989-2005 aktywność Senatu w tym polu utrzymywała się na tym samym poziomie, przy nieznacznym spadku w kadencji II (skróconej) i III.

W latach 2005-2006, zarówno na forum Senatu jak i w debacie publicznej (np. w wypowiedziach ówczesnego Prezesa Trybunału Konstytucyjnego Marka Safjana) zgłaszano postulaty aby Senat był inicjatorem projektów ustaw wykonujących orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Znalazło to odzwierciedlenie w nowelizacji regulaminu Senatu w 2005 r., rozszerzającej zakres działania Komisji Ustawodawczej poprzez wprowadzenie obowiązku monitorowania tych orzeczeń i podejmowania działań ustawodawczych mających na celu ich wykonanie. Jednocześnie prowadzone były prace aby nadać wykonywaniu przez Senat orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego trwałych podstaw prawnych. Przełomowa w tej kwestii była nowelizacja regulaminu Senatu z dnia 9 listopada 2007 r. Wtedy to Senat uchwalił zmianę polegającą na dodaniu rozdziału IXa. Zgodnie z nim Marszałek Senatu kieruje orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności ustawy lub jej części do Komisji Ustawodawczej w celu podjęcia działań ustawodawczych w tym zakresie. Projekt taki może obejmować wyłącznie zmiany zmierzające do wykonania orzeczenia oraz ich niezbędne konsekwencje.

W związku z powyższym od roku 2005, czyli początku VI (skróconej) kadencji obserwujemy wzrost liczby inicjatyw, z których wiele to projekty ustaw wykonujące orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Od zmiany regulaminu w 2007 r. (początek VII kadencji) stanowią one większość projektów ustaw wniesionych przez Senat do Sejmu. Na 59 projektów ustaw dotychczas wniesionych do Sejmu, 39 jest związanych z wykonaniem orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego.

I. Liczbowe zestawienie inicjatyw ustawodawczych Senatu

Kadencja	Projekty ustaw wniesione przez Senat	Projekty ustaw przyjęte przez Sejm	Projekty ustaw odrzucone przez Sejm	Projekty ustaw nierozpatrzone przez Sejm
I kadencja	27 ¹³	17	1	8
II kadencja	9	4	0	5
III kadencja	19	7	4	8
IV kadencja	27	15	3	9
V kadencja	26	16	1	9
VI kadencja	19	3	0	16
VII kadencja	59	28	0	31 ¹⁴
Razem	186	90	9	86

II. Wykaz inicjatyw ustawodawczych Senatu

I kadencja

1. Projekt ustawy o samorządzie terytorialnym
2. Projekt ustawy o zmianach w Konstytucji RP
3. Projekt ustawy o pracownikach samorządowych
4. Projekt ustawy o ordynacji wyborczej do organów gminy
5. Projekt ustawy o przywróceniu Święta Narodowego 3 Maja
6. Projekt ustawy o naprawieniu szkód wynikłych wskutek wypadków przy pracy i chorób zawodowych
7. Projekt ustawy o zwrocie korzyści uzyskanych niesłusznie kosztem Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych
8. Projekt ustawy o usprawnieniu realizacji zobowiązań pieniężnych
9. Projekt ustawy o zwrocie mienia przejętego na własność państwa na podstawie przepisów o uregulowaniu stanu prawnego mienia pozostającego pod zarządem państwowym
10. Projekt ustawy w sprawie ustanowienia Krzyża za Wojnę 1918-1921
11. Projekt ustawy o zwrocie aptek przejętych na własność państwa
12. Projekt ustawy o organizacjach pracodawców

¹³ W tym 1 projekt wycofany przez Senat.

¹⁴ Projekty w kadencji niezakończonyj, w przeciwieństwie do projektów nierozpatrzonych z pozostałych kadencji, będą jeszcze rozpatrywane przez Sejm.

13. Projekt ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności gospodarczej z udziałem podmiotów zagranicznych
15. Projekt ustawy o zmianie ustawy o rozwoju systemu oświaty i wychowania
16. Projekt ustawy o ochronie prawnej dziecka poczętego
17. Projekt ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz z powodu naruszania praw człowieka
18. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo spółdzielcze
19. Projekt ustawy – Ordynacja wyborcza do Senatu RP
20. Projekt ustawy o zakładach opieki zdrowotnej
21. Projekt ustawy o referendum gminnym
22. Projekt ustawy o uchyleniu ustawy o Narodowej Radzie Kultury
23. Projekt ustawy o zmianie ustawy o społeczno-zawodowych organizacjach rolników oraz ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych
24. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych i ustawy o podatku rolnym
25. Projekt ustawy o instytutach naukowych
26. Projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym
27. Projekt ustawy o przeciwdziałaniu ujemnym skutkom używania tytoniu

II kadencja

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie terytorialnym
2. Projekt ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych
3. Projekt ustawy o ściganiu zbrodni stalinowskich a także innych przestępstw przeciwko życiu, zdrowiu i wolności człowieka oraz wymiarowi sprawiedliwości nie ściganych z przyczyn politycznych w latach 1944-1989
4. Projekt ustawy o przeciwdziałaniu szkodliwości używania tytoniu
5. Projekt ustawy o warunkach wstępnych zajmowania niektórych stanowisk w Rzeczypospolitej Polskiej
6. Projekt ustawy zmieniającej ustawę o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
7. Projekt ustawy o instytutach naukowych
8. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości
9. Projekt ustawy o samorządzie gospodarczym

III kadencja

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

2. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego
3. Projekt ustawy o Zakładzie Narodowym imienia Ossolińskich
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu
5. Projekt ustawy o zmianie ustawy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych
6. Projekt ustawy konstytucyjnej zmieniającej ustawę konstytucyjną o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym
7. Projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności gospodarczej
8. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku rolnym
9. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw
10. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska
11. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych
12. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego
13. Projekt ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
15. Projekt ustawy o Narodowym Funduszu Pomocy Kobiecie Ciężarnej
16. Projekt ustawy o zmianie ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców
17. Projekt ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka
18. Projekt ustawy o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej
19. Projekt ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym dzieciom-ofiarom wojny 1939-1945

IV kadencja

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego oraz o zmianie ustawy zmieniającej ustawę o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944-1990 osób pełniących funkcje publiczne oraz o zmianie niektórych innych ustaw
3. Projekt ustawy o świadczeniu pieniężnym dla małoletnich ofiar wojny 1939-1945
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy
5. Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej
6. Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz ustawy o publicznej służbie krwi
7. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kulturze fizycznej

8. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny
9. Projekt ustawy o obywatelstwie polskim
10. Projekt ustawy o Karcie Polaka i trybie stwierdzania przynależności do Narodu Polskiego osób narodowości polskiej lub polskiego pochodzenia
11. Projekt ustawy o repatriacji
12. Projekt ustawy o mieniu Funduszu Wczasów Pracowniczych
13. Projekt ustawy o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o pracownikach samorządowych, ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, ustawy o gospodarce komunalnej, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, ustawy o samorządzie województwa i ustawy o samorządzie powiatowym
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego
15. Projekt ustawy o Funduszu Obrony Niepodległości
16. Projekt ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
17. Projekt ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji
18. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja wyborcza do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
19. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, ustawy o samorządzie gminnym oraz innych ustaw
20. Projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz innych ustaw
21. Projekt ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji
22. Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym oraz niektórych innych ustaw
23. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym
24. Projekt ustawy o utworzeniu Krajowej Rady do Spraw Bioetyki
25. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kulturze fizycznej
26. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu
27. Projekt ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polonii i Polaków za Granicą

V kadencja

1. Projekt ustawy o ustanowieniu 2 maja Dniem Polaków i Polonii za Granicą
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych
3. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska i ustawy – Prawo wodne
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz ustawy – Prawo wodne
5. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ujawnieniu pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w latach 1944–1990 osób pełniących funkcje publiczne

6. Projekt ustawy o ustanowieniu 22 lutego Dniem Ofiar Przestępstw
7. Projekt ustawy o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami i ustawy o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw
8. Projekt ustawy o równym statusie kobiet i mężczyzn
9. Projekt ustawy o świadczeniu pieniężnym dla małoletnich ofiar wojny 1939–1945
10. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zamówieniach publicznych
11. Projekt ustawy o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
12. Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw dotyczących nabywania własności nieruchomości
13. Projekt ustawy o zmianie ustawy o biokomponentach stosowanych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej
15. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa
16. Projekt ustawy o Krajowej Radzie do Spraw Bioetyki
17. Projekt ustawy o rejestrowanych związkach między osobami tej samej płci
18. Projekt ustawy zmieniająca ustawę o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw
19. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego
20. Projekt ustawy o zmianie ustawy rachunkowości
21. Projekt ustawy o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami
22. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych
23. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny.
24. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego
25. Projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej
26. Projekt ustawy o ustanowieniu 16 października Dniem Papieża Jana Pawła II

VI kadencja

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
2. Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw dotyczących przekształceń własnościowych nieruchomości.
3. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy o wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw

5. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych*
6. Projekt ustawy o zmianie ustawy o wykonywaniu prac podwodnych
7. Projekt ustawy o opiece Senatu nad Polonią i Polakami za granicą
8. Projekt ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej*
9. Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych
10. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa
11. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.
12. Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej*
13. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego*
14. Projekt ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych*
15. Projekt ustawy o potwierdzeniu wygaśnięcia praw rzeczowych na nieruchomościach, które weszły w granice Rzeczypospolitej Polskiej po II wojnie światowej oraz o zmianie ustawy – Przepisy wprowadzające kodeks cywilny oraz ustawy o księgach wieczystych i hipotece
16. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa
17. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych przez przedsiębiorstwa państwowe*
18. Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa*
19. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych*

VII kadencja

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej*
2. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego*
3. Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa*
4. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych przez przedsiębiorstwa państwowe*
5. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych*
6. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych*
7. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny*
8. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Prawo o notariacie*
9. Projekt ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw*
10. Projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa*
11. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług*

12. Projekt ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa*
13. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze*
14. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług*
15. Projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*
16. Projekt ustawy o zmianie ustawy o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli
17. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego*
18. Projekt ustawy o zmianie ustawy o transporcie drogowym
19. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz ustawy o transporcie drogowym
20. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku akcyzowym
21. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy
22. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych
23. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych
24. Projekt ustawy o zmianie ustawy o Policji, ustawy o Służbie Celnej i ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu
25. Projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych
26. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym
27. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej
28. Projekt ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości
29. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego*
30. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego*
31. Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*
32. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych*
33. Projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw
34. Projekt ustawy o obywatelstwie polskim
35. Projekt ustawy o zmianie ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego
36. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego*
37. Projekt ustawy o zmianie ustawy o związkach zawodowych*
38. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego*
39. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny*
40. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

41. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego*
42. Projekt ustawy o zmianie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego*
43. Projekt ustawy o zmianie ustawy o języku polskim*
44. Projekt ustawy o zmianie dekretu o należnościach świadków, biegłych i stron w postępowaniu sądowym*
45. Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa*
46. Projekt ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego*
47. Projekt ustawy o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*
48. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi*
49. Projekt ustawy o zmianie ustaw w zakresie uwierzytelniania dokumentów
50. Projekt ustawy o zmianie ustawy o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji*
51. Projekt ustawy zmieniającej ustawę o samorządzie gminnym
52. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw
53. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego*
54. Projekt ustawy o zmianie ustawy o referendum*
55. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw*
56. Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ruchu drogowym*
57. Projekt ustawy zmieniającej ustawę o systemie oświaty oraz ustawę o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw*
58. Projekt ustawy o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*
59. Projekt ustawy o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka oraz niektórych innych ustaw

* Projekty ustaw wykonujące orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego

LICZBOWE ZESTAWIENIE USTAW ROZPATRZONYCH PRZEZ SENAT

Kadencja		I	II	III	IV	V	VI	VII	Ogółem
Ustawy skierowane przez Sejm do Senatu		258	112	484	656	899	386	413	3208
Ustawy rozpatrzone przez Senat, w tym:		258	102	484	656	899	386	398	3183
Ustawy wobec których Senat nie zajął stanowiska		0	0	2	0	0	0	0	2
Ustawy uchwalone przez Senat					0	0	0	2	2
Ustawy przyjęte bez poprawek		170	48	263	277	398	207	214	1577
Ustawy do których Senat zgłosił poprawki	ogółem	82	47	208	372	495	175	181	1560
	% wszystkich rozpatrzonych	31,8%	46,1%	43%	56,7%	55,1%	45,3%	45,5%	49%
	Sejm przyjął wszystkie poprawki	18	13	39	106	219	78	116	589
	Sejm przyjął część poprawek	48	24	156	238	260	81	56	863
	Sejm odrzucił wszystkie poprawki	11	6	12	26	15	13	6	89
	nierozpatrzone przez Sejm	5	4	1	2	1	3	3	19
Poprawki zgłoszone przez Senat	ogółem	1131	548	3121	6612	7176	1839	1689	22 116
	rozpatrzone przez Sejm	1006	504	3095	6570	7161	1832	1673	21 841
	przyjęte przez Sejm	611	265	2057	4795	5953	1498	1440	16 619
	przyjęte, jako % rozpatrzonych	60,7%	52,6%	66,5%	73%	83,1%	81,8%	86,1%	76,1%
	odrzucone przez Sejm	395	239	1038	1775	1208	334	233	5222
	nierozpatrzone	125	44	26	42	15	7	16	275
Wnioski Senatu o odrzucenie ustawy	ogółem	6	7	11	7	6	4	1	42
	Sejm przyjął wniosek	3	3	4	3	1	1	1	16
	Sejm odrzucił wniosek	3	4	7	2	5	2	0	23
	Sejm nie rozpatrzył wniosku	0	0	0	2	0	1	0	3
Ustawy opublikowane w Dzienniku Ustaw		247	94	474	621	888	380	357	3061

POPRAWKI¹⁵ SENATU DO USTAW UCHWALONYCH PRZEZ SEJM¹⁶

I. Poprawki Senatu I kadencji

Sejm skierował do Senatu **258** ustaw, z których Senat rozpatrzył **258**. Podjął wobec nich **261** uchwał, ponieważ **3** ustawy rozpatrzył dwukrotnie^{17 18 19}.

Senat wniósł poprawki do **82** ustaw (jeden raz wycofał poprawki²⁰, a raz dwukrotnie wprowadził poprawki do jednej ustawy²¹), przyjął bez poprawek **170** ustaw²². Senat wniósł o odrzucenie **6** ustaw. Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie **3** ustaw i **3** wnioski Senatu odrzucił.

Spośród **82** ustaw, do których Senat wniósł poprawki, Sejm przyjął wszystkie poprawki w **18** ustawach, odrzucił wszystkie poprawki w **11** ustawach, natomiast do **48** ustaw przyjął część poprawek. W przypadku **5** ustaw Sejm nie przyjął poprawek Senatu, ale też ich nie odrzucił. Sytuację taką nazywamy patem ustawodawczym²³.

Senat zgłosił poprawki do **82** ustaw, co stanowi **31,8%** wszystkich **258** rozpatrzonych ustaw. Ogółem Senat zgłosił **1131** poprawek, z których Sejm rozpatrzył **1006**. Sejm przyjął **611** poprawek, to jest **60,7%**, a **395** odrzucił. **6** poprawek Senat wycofał, a **119** poprawek nie zostało rozpatrzonych z powodu tzw. pata ustawodawczego.

¹⁵ Dla potrzeb tego opracowania ujednolicono nazewnictwo i dla kadencji I i II zastosowano nazwę „poprawki”, pomimo że w kadencjach tych (do wejścia w życie Małej Konstytucji), Senat miał uprawnienie do proponowania „zmian”.

¹⁶ Przyjęto zasadę obliczania poprawek według ich liczby w drukach sejmowych, w których często poprawki senackie rozbiła się na kilka punktów i głosuje się je oddzielnie.

¹⁷ Projekt ustawy o zmianie Kodeksu karnego wykonawczego (druk sejmowy nr 42) – Senat na 14. posiedzeniu 7 grudnia 1989 r. wprowadził do ustawy 21 poprawek. Sejm na 18. posiedzeniu 18 stycznia 1990 r. uznał, że Senat wykroczył poza materię ustawy i skierował uchwałę Senatu do Prezydium Sejmu. Powołano specjalną sejmowo-senacką Komisję Mediacyjną, której uzgodnienia doprowadziły do rozpatrzenia poprawek Senatu. Sejm na 22. posiedzeniu 23 lutego 1990 r. przyjął 7 poprawek i 14 odrzucił. Senat na 20. posiedzeniu 2 marca 1990 r. ponownie rozpatrzył ustawę nie wnosząc do niej poprawek.

¹⁸ Projekt ustawy o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (druk sejmowy nr 86) – nowo wybrani członkowie Trybunału Konstytucyjnego odmówili złożenia ślubowania według starej roty i omawiana zmiana ustawy zmieniała formułę roty ślubowania. Senat na 14. posiedzeniu 7 grudnia 1989 r. wprowadził do ustawy dodatkowe 6 poprawek mających na celu dostosowanie ustawy do faktu powstania instytucji Senatu. Sejm nie uznał poprawek Senatu i zawiadomił Prezydenta, że Senat przyjął ustawę bez zastrzeżeń, przeciwko czemu zaprotestował Marszałek Senatu. Prezydent nie podpisał przedłożonej ustawy, a Trybunał Konstytucyjny nie mógł podjąć pracy. Wobec wniesienia do Sejmu projektu ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, którego treść pokrywała się z propozycjami Senatu, a także nie chcąc blokować pracy Trybunału Konstytucyjnego, Senat na 16. posiedzeniu 11 stycznia 1990 r. wycofał poprawki.

¹⁹ Projekt ustawy o podatkach i opłatach lokalnych (druk sejmowy nr 612) – Senat na 40. posiedzeniu 28 grudnia 1990 r. wniósł poprawki do ustawy. Ponieważ prace w Sejmie nie mogły być zakończone tak, aby ustawa weszła w życie przed terminami zapisanymi w ustawie, szansą na rozwiązanie problemu było wprowadzenie dodatkowych poprawek Senatu. Na 41. posiedzeniu Senatu 11 stycznia 1990 r. Senat ponownie podjął uchwałę z dodatkowymi poprawkami.

²⁰ Patrz przypis 18.

²¹ Patrz przypis 19.

²² Patrz przypis 17.

²³ Patrz także strona 16.

Ostatecznie Sejm uchwalił **247** ustaw. Jest to różnica pomiędzy **258** ustawami skierowanymi przez Sejm do Senatu, a **3** ustawami do których Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie, **5** ustawami do których Sejm nie przyjął poprawek Senatu ani ich nie odrzucił (tzw. pat ustawodawczy) oraz **2** ustawami nieuchwalonymi ponownie przez Sejm po wecie Prezydenta^{24 25}. Jedna ustawa nie uzyskała akceptacji prezydenta, ale jego tzw. weto zostało rozpatrzone przez Sejm następnej kadencji²⁶.

II. Poprawki Senatu II kadencji

Sejm skierował do Senatu **112** ustaw, z których Senat rozpatrzył **102**. Podjął wobec nich **102** uchwały. **10** ustaw Senat nie rozpatrzył z powodu przedterminowego zakończenia kadencji.

Senat wniósł poprawki do **47** ustaw, przyjął bez poprawek **48** ustaw. Senat wniósł o odrzucenie **7** ustaw. Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie **3** ustaw, a **4** wnioski Senatu odrzucił.

Spośród **47** ustaw, do których Senat wniósł poprawki, Sejm przyjął wszystkie poprawki w **13** ustawach, odrzucił wszystkie poprawki w **6** ustawach, natomiast do **24** ustaw przyjął część poprawek. W przypadku **4** ustaw Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu²⁷.

Senat zgłosił poprawki do **47** ustaw, co stanowi **46,1%** wszystkich **102** rozpatrzonych ustaw. Ogółem Senat zgłosił **548** poprawek, z których Sejm rozpatrzył **504**. Sejm przyjął **265** poprawek, to jest **52,6%**, a **239** odrzucił. **44** poprawki Senatu nie zostały rozpatrzone²⁸. Nie wystąpił żaden przypadek tzw. pata ustawodawczego.

Ostatecznie Sejm uchwalił **94** ustawy. Jest to różnica pomiędzy **112** ustawami skierowanymi przez Sejm do Senatu, a **3** ustawami do których Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie i **1** ustawą nieuchwaloną ponownie przez Sejm po wecie Prezydenta. Z powodu

---

²⁴ Projekt ustawy o radiofonii i telewizji druk sejmowy nr 1193, Senat proponował odrzucić ustawę, Sejm nie poparł wniosku Senatu, ale Prezydent podzielił zdanie Senatu i zgłosił weto.

²⁵ Projekt ustawy Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej druki sejmowe nr 462, 522, 763.

²⁶ Projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 839, X kadencja). Weto prezydenta zostało rozpatrzone przez Sejm I kadencji na 8. posiedzeniu 14 lutego 1992 r. i tę datę ma uchwalona przez Sejm I kadencji ustawa.

²⁷ Ustawa o trybie przygotowania i uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (druk sejmowy nr 16) – 15 poprawek Senatu – nie rozpatrzone przez Sejm z powodu przekroczenia konstytucyjnego terminu.

Ustawa o zmianie ustawy o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (druk sejmowy nr 613) – 2 poprawki – nie rozpatrzone przez Sejm jako wykraczające poza zakres nowelizacji uchwalonej przez Sejm.

Ustawa – Prawo budowlane (druk sejmowy nr 124) – 13 poprawek – nie rozpatrzone z powodu przedterminowego zakończenia kadencji.

Ustawa o ochronie obrotu gospodarczego i zmianie niektórych przepisów prawa karnego (307) – 14 poprawek – nie rozpatrzone z powodu przedterminowego zakończenia kadencji.

²⁸ Patrz przypis 27.

przedterminowego zakończenia kadencji nie rozpatrzono **3** wniosków prezydenta „o ponowne rozpatrzenie ustawy”. Sejm nie rozpatrzył także **2** ustaw z poprawkami Senatu, a Senat nie rozpatrzył **10** ustaw. Do tego należy dodać **1** ustawę z poprzedniej kadencji, która została uchwalona ponownie przez Sejm po wecie prezydenta²⁹.

III. Poprawki Senatu III kadencji

Sejm skierował do Senatu **484** ustawy, z których Senat rozpatrzył **484**. Podjął wobec nich **482** uchwały. W stosunku do **2** ustaw Senat nie podjął uchwały w konstytucyjnym terminie 30 dni³⁰.

Senat wniósł poprawki do **208** ustaw, przyjął bez poprawek **263** ustawy. Senat wniósł o odrzucenie **11** ustaw. Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie **4** ustaw, a **7** wniosków Senatu odrzucił.

Spośród **208** ustaw, do których Senat wniósł poprawki, Sejm przyjął wszystkie poprawki w **39** ustawach, odrzucił wszystkie poprawki w **12** ustawach, natomiast do **156** ustaw przyjął część poprawek. W przypadku **1** ustawy Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu³¹.

Senat zgłosił poprawki do **208** ustaw, co stanowi **43%** wszystkich **484** rozpatrzonych ustaw. Ogółem Senat zgłosił **3121** poprawek, z których Sejm rozpatrzył **3095**. Sejm przyjął **2057** poprawek, to jest **66,5%**, a **1038** odrzucił. **26** poprawek Senatu nie zostało rozpatrzonych³².

Ostatecznie Sejm uchwalił **474** ustawy. Jest to różnica pomiędzy **484** ustawami skierowanymi przez Sejm do Senatu, a **4** ustawami do których Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie oraz **6** ustawami, które przed podpisaniem przez prezydenta Trybunał Konstytucyjny orzekł za niezgodne z przepisami konstytucyjnymi.

²⁹ Patrz przypis 26.

³⁰ Ustawa z 21 czerwca 1996 r. o urzędzie Ministra Gospodarki.

Ustawa konstytucyjna z 21 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy konstytucyjnej o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym
W przypadku obu ustaw Senat na 78. posiedzeniu 11 lipca 1996 r. nie przyjął wniosku o przyjęcie ustaw bez poprawek, a następnie nie przyjął poprawek. W takiej sytuacji Senat nie zajął stanowiska wobec ustaw.

³¹ Ustawa o paliwie rolniczym (druk sejmowy nr 1965) – 4 poprawki Senatu – Sejm podjął decyzję o pozostawieniu uchwały Senatu bez rozpatrzenia, jako niezgodną z Konstytucją. Przed podpisaniem ustawy przez prezydenta Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności ustawy z przepisami konstytucyjnymi, ponieważ „nie została przyjęta przez Sejm i Senat z powodu uchylenia się Sejmowi od obowiązku rozpatrzenia poprawek Senatu uchwalonych 6 marca 1997 r.”.

³² 4 poprawki – patrz przypis 34. Ponadto w 14 ustawach Sejm przyjął część poprawek, część poprawek odrzucił i część poprawek (22) pozostawił bez rozpatrzenia.

IV. Poprawki Senatu IV kadencji

Sejm skierował do Senatu **656** ustaw, z których Senat rozpatrzył **656**. Podjął wobec nich **656** uchwał.

Senat wniósł poprawki do **372** ustaw, przyjął bez poprawek **277** ustaw. Senat wniósł o odrzucenie **7** ustaw. Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie **3** ustaw, **2** wnioski Senatu odrzucił, a **2** wniosków nie rozpatrzył.

Spośród **372** ustaw, do których Senat wniósł poprawki, Sejm przyjął wszystkie poprawki w **106** ustawach, odrzucił wszystkie poprawki w **26** ustawach, natomiast do **238** ustaw przyjął część poprawek. W przypadku **2** ustaw Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu³³.

Senat zgłosił poprawki do **372** ustaw, co stanowi **56,7%** wszystkich **656** rozpatrzonych ustaw. Ogółem Senat zgłosił **6612** poprawek, z których Sejm rozpatrzył **6570**. Sejm przyjął **4795** poprawek, to jest **73%**, a **1775** odrzucił. **42** poprawki Senatu nie zostały rozpatrzone³⁴.

Ostatecznie Sejm uchwalił **621** ustawy. Jest to różnica pomiędzy **656** ustawami skierowanymi przez Sejm do Senatu, a **3** ustawami do których Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie, **2** ustawami, do których Sejm nie rozpatrzył wniosku Senatu o odrzucenie oraz **2** ustawami do których Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu. Do nieuchwalonych należy także dodać **1** ustawę, którą Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodną z konstytucją przed podpisaniem przez prezydenta, **12** ustaw nieuchwalonych ponownie przez Sejm po wecie prezydenta oraz **15** ustaw nierozpatrzonych ponownie po wecie prezydenta.

V. Poprawki Senatu V kadencji

Sejm skierował do Senatu **899** ustaw, z których Senat rozpatrzył **899**. Podjął wobec nich **899** uchwał³⁵.

Senat wniósł poprawki do **495** ustaw, przyjął bez poprawek **398** ustaw. Senat wniósł o odrzucenie **6** ustaw. Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie **1** ustawy, a **5** wniosków Senatu odrzucił.

---

³³ Ustawa o obywatelstwie polskim (druk sejmowy nr 1222, 1408) – 33 poprawki Senatu – na 88 posiedzeniu Sejmu 13 października 2000 r. na wniosek klubów Marszałek Sejmu przeniósł głosowanie nad poprawkami Senatu na następne posiedzenie. Uchwała Senatu nie weszła ponownie pod obrady.

Ustawa o nabywaniu byłych mieszkań zakładowych przez ich aktualnych najemców oraz o zmianie niektórych ustaw (druk sejmowy nr 2964) – 9 poprawek Senatu – komisje sejmowe nie złożyły sprawozdań przed końcem kadencji i uchwała pozostała nierozpatrzona.

³⁴ Patrz przypis 33.

³⁵ Jedna z tych ustaw była rozpatrywana dwukrotnie, ale druga uchwała wobec niej została zaliczona do uchwał w sprawie usunięcia niezgodności w ustawie. Patrz przypis 8.

Spośród **495** ustaw, do których Senat wniósł poprawki, Sejm przyjął wszystkie poprawki w **219** ustawach, odrzucił wszystkie poprawki w **15** ustawach, natomiast do **260** ustaw przyjął część poprawek. W przypadku **1** ustawy Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu³⁶.

Senat zgłosił poprawki do **495** ustaw, co stanowi **55,1%** wszystkich **899** rozpatrzonych ustaw. Ogółem Senat zgłosił **7176** poprawek, z których Sejm rozpatrzył **7161**. Sejm przyjął **5953** poprawki, to jest **83,1%**, a **1208** odrzucił. **15** poprawek Senatu nie zostało rozpatrzonych³⁷.

Ostatecznie Sejm uchwalił **888** ustaw. Jest to różnica pomiędzy **899** ustawami skierowanymi przez Sejm do Senatu, a **1** ustawą do której Sejm przyjął wniosek Senatu o odrzucenie oraz **1** ustawą nad którą Sejm wstrzymał prace po poprawkach Senatu. Do nieuchwalonych należy także dodać **6** ustaw, które Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z konstytucją przed podpisaniem przez prezydenta, **2** ustawy nieuchwalone ponownie przez Sejm po wecie prezydenta oraz **1** ustawę nierozpatrzoną ponownie po wecie prezydenta.

VI. Poprawki Senatu VI kadencji

Sejm skierował do Senatu **386** ustaw, z których Senat rozpatrzył **386**. Podjął wobec nich **386** uchwał.

Senat wniósł poprawki do **175** ustaw, przyjął bez poprawek **207** ustaw. Senat wniósł o odrzucenie **4** ustaw. Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie **1** ustawy, **2** wnioski Senatu odrzucił, a **1** wnioskowi nie rozpatrzył.

Spośród **175** ustaw, do których Senat wniósł poprawki, Sejm przyjął wszystkie poprawki w **78** ustawach, odrzucił wszystkie poprawki w **13** ustawach, natomiast do **81** ustaw przyjął część poprawek. W przypadku **3** ustaw Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu³⁸.

Senat zgłosił poprawki do **175** ustaw, co stanowi **45,3%** wszystkich **386** rozpatrzonych ustaw. Ogółem Senat zgłosił **1839** poprawek, z których Sejm rozpatrzył **1832**. Sejm przyjął

---

³⁶ Ustawa o biokomponentach stosowanych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych (druk sejmowy nr 1479, 1483) – 15 poprawek Senatu – po przeprowadzeniu przez Sejm na 55 posiedzeniu 26 sierpnia 2003 r. dyskusji nad poprawkami Senatu do ustawy, Marszałek Sejmu wstrzymał proces legislacyjny nad tą ustawą.

³⁷ Patrz przypis 41.

³⁸ Ustawa o zmianie ustawy o zawodach pielęgniarzy i położnej oraz ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry (druk sejmowy nr 61) – 2 poprawki Senatu – Sejm wstrzymał prace nad tą ustawą.

Ustawa o zmianie ustawy o czasie pracy kierowców oraz o zmianie niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1337) – 3 poprawki Senatu – Sejm wstrzymał prace nad tą ustawą.

Ustawa o zmianie ustawy o urzędach i izbach skarbowych (druk sejmowy nr 1491) – 2 poprawki Senatu – Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu.

1498 poprawek, to jest **81,8%**, a **334** odrzucił. **7** poprawek Senatu nie zostało rozpatrzonych³⁹.

Ostatecznie Sejm uchwalił **380** ustaw. Jest to różnica pomiędzy **386** ustawami skierowanymi przez Sejm do Senatu, a **1** ustawą do której Sejm przyjął wniosek Senatu o odrzucenie, **1** ustawą, do której Sejm nie rozpatrzył wniosku Senatu o odrzucenie, **3** ustawami nad którymi Sejm wstrzymał prace po poprawkach Senatu oraz **1** ustawą nieuchwaloną ponownie przez Sejm po wecie prezydenta.

VII. Poprawki Senatu VII kadencji

Sejm skierował do Senatu **413** ustaw, z których Senat rozpatrzył **398**. Podjął wobec nich **396** uchwał oraz uchwalił **2** ustawy w trybie szczególnym. W trybie przewidzianym dla ustaw wyrażających zgodę na ratyfikację umowy międzynarodowej, o którym mowa w art. 90 ust. 2 konstytucji – **1** ustawa⁴⁰. W trybie przewidzianym dla zmiany Konstytucji, o którym mowa w art. 235 ust. 4 konstytucji – **1** ustawa⁴¹.

Senat wniósł poprawki do **181** ustaw, przyjął bez poprawek **214** ustaw. Senat wniósł o odrzucenie **1** ustawy.

Spośród **181** ustaw, do których Senat wniósł poprawki, Sejm przyjął wszystkie poprawki w **116** ustawach, odrzucił wszystkie poprawki w **6** ustawach, natomiast do **56** ustaw przyjął część poprawek. Sejm nie zajął jeszcze stanowiska w sprawie **3** ustaw.

Senat zgłosił poprawki do **181** ustaw, co stanowi **45,5%** wszystkich **398** rozpatrzonych ustaw. Ogółem Senat zgłosił **1689** poprawek, z których Sejm rozpatrzył **1673**. Sejm przyjął **1440** poprawek, to jest **86,1%**, a **233** odrzucił. Sejm nie zajął jeszcze stanowiska w sprawie **16** poprawek.

Spośród **413** ustaw skierowanych przez Sejm do Senatu, Senat rozpatrzył **398**. Z ustaw rozpatrzonych przez Senat **357** zostało opublikowanych w Dzienniku Ustaw. Brak decyzji w sprawie **46** ustaw, wśród których **15** czeka na rozpatrzenie przez Senat, **3** z poprawkami Senatu czekają na głosowania w Sejmie. W Trybunale Konstytucyjnym na orzeczenie po wniosku prezydenta oczekuje **9** ustaw. Na decyzję prezydenta czeka **19** ustaw.

---

³⁹ Patrz przypis 38.

⁴⁰ Ustawa z 1 kwietnia 2008 r. o ratyfikacji Traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, sporządzonego w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 r., uchwalona przez Senat 2 kwietnia 2008 r.

⁴¹ Ustawa z 7 maja 2009 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, uchwalona przez Senat 1 lipca 2009 r.

Spośród **398** ustaw rozpatrzonych przez Senat nie uchwalono ostatecznie **10** ustaw. Należą do nich: **1** ustawa, do której Sejm przyjął wniosek Senatu o odrzucenie, **8** ustaw nie uchwalonych ponownie przez Sejm po wecie prezydenta oraz **1** ustawa, nad którą prace zostały wstrzymane po wecie prezydenta.

VIII. Poprawki Senatu do ustaw uchwalonych przez Sejm w latach 1989-2009

Sejm skierował do Senatu **3208** ustaw, z których Senat rozpatrzył **3183**. Podjął wobec nich **3182** uchwały. Uchwalił **2** ustawy w trybie szczególnym⁴². W stosunku do **2** ustaw Senat nie zajął stanowiska⁴³, a **10** ustaw nie rozpatrzył z powodu przedterminowego zakończenia kadencji⁴⁴.

Senat wniósł poprawki do **1560** ustaw, przyjął bez poprawek **1577** ustaw. Senat wniósł o odrzucenie **42** ustaw. Sejm przyjął wnioski Senatu o odrzucenie **16** ustaw, **23** wnioski Senatu odrzucił, a **3** wniosków nie rozpatrzył.

Spośród **1560** ustaw, do których Senat wniósł poprawki, Sejm przyjął wszystkie poprawki w **589** ustawach, odrzucił wszystkie poprawki w **89** ustawach, natomiast do **863** ustaw przyjął część poprawek. W przypadku **19** ustaw Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu.

Senat zgłosił poprawki do **1560** ustaw, co stanowi **49%** wszystkich **3183** rozpatrzonych ustaw. Ogółem Senat zgłosił **22 116** poprawek, z których Sejm rozpatrzył **21 841**. Sejm przyjął **16 619** poprawek, to jest **76,1%**, a **5222** odrzucił. **275** poprawek Senatu nie zostało rozpatrzonych.

Do 3 lipca 2009 r. w Dzienniku Ustaw opublikowano **3061** ustaw.

Spośród **3208** ustaw skierowanych przez Sejm do Senatu nie uchwalono ostatecznie **101** ustaw. Należą do nich: **10** ustaw, które nie zostały rozpatrzone przez Senat, **16** ustaw, do których Sejm przyjął wniosek Senatu o odrzucenie, **3** ustawy, do których Sejm nie rozpatrzył wniosku Senatu o odrzucenie oraz **8**⁴⁵ ustaw, w przypadku których Sejm nie rozpatrzył poprawek Senatu i **5** ustaw nierozpatrzonych z powodu tzw. pata ustawodawczego. Do nieuchwalonych należy także dodać **13** ustaw, które Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodne z konstytucją przed podpisaniem przez prezydenta, **26** ustaw nieuchwalonych

---

⁴² Patrz przypis 40 i 41.

⁴³ Patrz przypis 30.

⁴⁴ II kadencja – patrz str. 54.

⁴⁵ Dotyczy kadencji I-VI. W przypadku niezakończonych kadencji VII, nie można określić liczby ustaw uchwalonych przed publikacją w Dzienniku Ustaw.

ponownie przez Sejm po wecie prezydenta oraz **20** ustaw nierozpatrzonych ponownie po wecie prezydenta.

46 ustaw z obecnej kadencji czeka na decyzje Senatu, prezydenta i Trybunału Konstytucyjnego.

KONFERENCJE I SEMINARIA ZORGANIZOWANE PRZEZ SENAT

W ciągu 20 lat istnienia Senatu odbyły się liczne konferencje i seminaria. Organizowane były pod patronatem marszałków Senatu, z inicjatywy senatorów lub komisji senackich, często we współpracy z fundacjami, organizacjami społeczno-zawodowymi lub instytucjami naukowymi.

Zakres tematyczny tych spotkań był szeroki. Częściowo był odzwierciedleniem prac legislacyjnych toczących się w Senacie. Szereg konferencji dotyczyło reform gospodarczych i społecznych. Wiele związanych było z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej i z funkcjonowaniem w jej strukturach. Odrębną grupę stanowiły konferencje z zakresu kultury i historii, często połączone z okolicznościowymi wystawami.

Największą aktywność w tej dziedzinie wykazali senatorowie najkrótszej – VI kadencji. Odbyło się wówczas ponad dwa razy więcej konferencji niż w pozostałych kadencjach.

Wykaz konferencji i seminariów zorganizowanych i współorganizowanych przez Senat

I kadencja

30.05-2.06.1990 r.	The Transition to Democracy in Contemporary Europe (<i>Przejście do demokracji we współczesnej Europie</i>)
23, 24.06.1990 r.	Radykalne zmiany ekonomiczne jako wyzwanie dla przedsiębiorstw i przedstawicielstw pracowniczych”
12, 13.11.1990 r.	seminarium na temat praw człowieka
16-18.12.1990 r.	Organizacje pozarządowe w demokratycznym państwie
29.05-1.06.1991 r.	seminarium dla polityków z RFN, Wielkiej Brytanii i Polski na temat aktualnych problemów politycznych i społecznych
26, 27.09.1991 r.	międzynarodowa konferencja na temat aktualnej sytuacji politycznej w Europie Środkowej i Wschodniej

II kadencja

22.04.1992 r.	Reprywatyzacja ziemi
20.05.1992 r.	Stowarzyszenie Polski z EWG – szanse i zagrożenia
15-17.09.1992 r.	seminarium dla parlamentarzystów oraz pracowników kancelarii Sejmu i Senatu przygotowane przez członków delegacji

- Stowarzyszenia Byłych Członków Kongresu USA, zorganizowane przez kancelarie Sejmu i Senatu
- 29, 30.09.1992 r. Samorząd Terytorialny w Polsce
- 27, 28.10.1992 r. Reforma ubezpieczeń społecznych w Polsce
- 2.12.1992 r. Aktywizacja środowisk młodzieżowych
- 22, 23.02.1993 r. Instytucja prezydenta we współczesnym świecie
- 28-30.03.1993 r. Zorganizowana przestępczość i terroryzm w społeczeństwach postkomunistycznych
- 25, 26.05.1993 r. sesja naukowa „Senat w Polsce: dzieje i teraźniejszość”, Kraków

III kadencja

- 26, 27.04.1994 r. Zagadnienia dwuizbowości w europejskich systemach parlamentarnych
- 8.06.1994 r. Droga do Unii Europejskiej
- 29.06.1994 r. Konkordat między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską
- 5.09.1994 r. Prawa pacjenta w ustawie psychiatrycznej
- 12.10.1994 r. Spłaty kredytów mieszkaniowych (cz. I)
- 19.10.1994 r. Reforma administracji publicznej
- 21.10.1994 r. Ocena realizacji polityki ekologicznej państwa w świetle Strategii dla Polski
- 23, 24.10.1994 r. konferencja regionalna sekretarzy generalnych parlamentów Europy Środkowej i Wschodniej
- 19, 20.11.1994 r. Kobiety w rodzinie i w życiu publicznym
- 29.11.1994 r. Senat – izba samorządowa
- 18.01.1995 r. Spłaty kredytów mieszkaniowych (cz. II)
- 23.01.1995 r. Transplantacja – problemy etyczno-prawne
- 14.03.1995 r. Wolny rynek mediów a wychowanie
- 5, 6.06.1995 r. konferencja międzynarodowa „Polska w Europie XXI wieku: wymiar regionalny i transgraniczny”
- 5, 6.05.1995 r. Kompetencje i odpowiedzialność organizacji międzynarodowych za bezpieczeństwo europejskie. Rola i miejsce Europy Środkowej i Wschodniej. Parlamentarny punkt widzenia.
- 12.06.1995 r. Budowa społeczeństwa obywatelskiego – rola organizacji pozarządowych w Polsce
- 26.06.1995 r. Raport o rozwoju społecznym – Polska 1995
- 27.06.1995 r. Kobieta w konstytucji
- 30.06.1995 r. Człowiek niepełnosprawny w polskim systemie prawnym
- 3, 4.07.1995 r. Niezależność i granice działania instytucji demokratycznych zabezpieczających prawa konstytucyjne
- 20, 21.09.1995 r. Międzynarodowa konferencja parlamentarna Inicjatywy Środkowoeuropejskiej, Kancelarii Sejmu i Senatu oraz Parlamentu Europejskiego
- 24.10.1995 r. Europejskie prawo konsumenckie
- 7.11.1995 r. Sens, istota i granice lobbyingu

- 8, 9.01.1996 r. Polska grupa etniczna w Niemczech
10.04.1996 r. Rola i zadania doradztwa rolniczego w procesach modernizacji i integracji rolnictwa polskiego z Unią Europejską
20.04.1996 r. Podmiotowość dziecka w prawie polskim. Fikcja czy rzeczywistość?
22-24.05.1996 r. Postępy reform gospodarczych w Europie Środkowej i Wschodniej
27, 28.05.1996 r. konferencja międzynarodowa „Ziemia domem człowieka. Globalne i uniwersalne problemy ekologii a teoria i praktyka ochrony środowiska”
11.06.1996 r. Sytuacja dziecka i oświaty na wsi w aspekcie przejęcia szkół przez gminy
18.06.1996 r. Karać czy nie karać za posiadanie narkotyków
24.09.1996 r. Raport o rozwoju społecznym – Polska 1996 r. HABITAT a rozwój społeczny
15.10.1996 r. Rozwój spółdzielczości wiejskiej i grup producenckich w warunkach gospodarki rynkowej
21.10.1996 r. Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Podstawowe problemy i wyzwania.
26.11.1996 r. Problemy i wyzwania. Nowe prawo energetyczne. Zagrożenia i szanse
21.01.1997 r. Udział organizacji społecznych i gospodarczych w procesie legislacyjnym
8.03.1997 r. Kobiety w Polsce demokratycznej. Szanse i bariery.
11, 12.04.1997 r. Dwustopniowy podział terytorialny kraju w aspekcie przestrzenno-społecznym
21.04.1997 r. Powstrzymać regres człowieczeństwa

IV kadencja

- 3.03.1998 r. Przywrócenie ciągłości prawnej między III Rzeczpospolitą Polską i II Rzeczpospolitą Polską – implikacje i konsekwencje
8.03.1998 r. Reforma administracji publicznej w Polsce
21.04.1998 r. Sytuacja kultury polskiej w okresie transformacji ustrojowej – lata 1989–1997
5.05.1998 r. Rozwiązania prawne problemu pornografii w nowym Kodeksie karnym a ochrona rodziny i społeczeństwa przed jej wpływem
9.06.1998 r. Reprywatyzacja w systemie prawa
23.02.1999 r. Rola prywatyzacji bezpośredniej w procesie transformacji własnościowej polskiej gospodarki
23.03.1999 r. Rynki hurtowe, grupy producenckie – idea i praktyka
25.03.1999 r. O nową kulturę życia. Obrona życia w Polsce – bilans dokonań u progu trzeciego tysiąclecia
25.05.1999 r. Polska kultura emigracyjna i dziedzictwo narodowe za granicą
25.05.1999 r. Polityka transportowa kraju
21.06.1999 r. Rynek pracy w okresie reformy państwa
28.06.1999 r. Pokolenie młodych Polaków u progu Trzeciego Tysiąclecia
15.09.1999 r. O likwidację skutków zmowy Hitler – Stalin
23.11.1999 r. Regionalny transport kolejowy; szanse i zagrożenia

- 22.02.2000 r. Polityka rolna Wspólnoty Europejskiej i jej konsekwencje dla polskiego rolnictwa
- 21.03.2000 r. Mechanizmy finansowania ochrony środowiska w Polsce w kontekście integracji europejskiej
- 28.03.2000 r. Seniorzy w polskim społeczeństwie
- 17.05.2000 r. Poprawa stanu zdrowia ludności w Polsce poprzez podnoszenie jakości zdrowotnej żywności i racjonalizację sposobu żywienia
- 23.05.2000 r. Dziesięć lat odrodzonego samorządu terytorialnego w Polsce. Od inicjatywy Senatu do decentralizacji państwa
- 6.06.2000 r. Idea równego statusu kobiet i mężczyzn
- 27.07.2000 r. Społeczeństwo informacyjne a rozwój gospodarczy Polski
- 20, 21.10.2000 r. Probacyjne środki polityki karnej – stan i perspektywy
- 27.10.2000 r. Warunki tworzenia w Polsce funduszy inwestujących w nieruchomości
- 14.12.2000 r. sesja naukowa „Grudzień’70 – bunt ekonomiczny i przełom polityczny”
- 3.04.2001 r. Współczesne problemy bioetyki w obszarze regulacji prawnych
- 4.04.2001 r. Decentralizacja funkcji społecznych państwa
- 5.04.2001 r. Mechanizmy polskiego nadzoru korporacyjnego
- 22.05.2001 r. Rozwój gospodarczy Polski a finansowanie działań lokalnych
- 29.05.2001 r. Oświata pozaszkolna na wsi
- 30.05.2001 r. Corporate governance dla rozwoju Polski. Gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy? Główne problemy nadzoru korporacyjnego w Europie Zachodniej. Wnioski dla Polski.
- 2, 3.07.2001 r. Bezrobocie i polityka zatrudnienia w Polsce
- 17.07.2001 r. Nauka i praca na odległość

V kadencja

- 14.12.2001 r. Jakie NATO w XXI wieku?
- 18.12.2001 r. Bariery rozwoju budownictwa w Polsce
- 5.03.2002 r. Możliwości wykorzystania biopaliw w Polsce
- 26.03.2002 r. Rola samorządu terytorialnego i rolniczego w procesie integracji polskiej wsi i rolnictwa z Unią Europejską
- 5, 6.04.2002 r. Rola organizacji pozarządowych w społeczeństwie obywatelskim
- 8.04.2002 r. Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja *versus* wolność wykonywania zawodu
- 23.04.2002 r. Dialog Gospodarczy – Polska żywność w Europie
- 7.05.2002 r. Moralność w działaniach polityków ostatnich dziesięciu lat
- 14.05.2002 r. Zmiany w kodeksie pracy jako element reformy w dostosowaniu polskiego prawa pracy do prawa Unii Europejskiej
- 28.05.2002 r. Sprawne państwo w świetle relacji samorząd terytorialny a administracja rządowa w terenie
- 18.06.2002 r. Miejsce handlu emisjami w polityce klimatycznej nowoczesnego państwa. Oczekiwania, wyzwania, korzyści dla Polski

- 2.07.2002 r. konferencja międzynarodowa „Rola nowoczesnych środków przekazu w dalszym rozwoju edukacji w zakresie szkolnictwa wyższego”
- 15.10.2002 r. Przygotowanie polskich szkół wyższych do uwarunkowań społeczeństwa informacyjnego,
- 22.10.2002 r. Stanowienie prawa – kompetencje Senatu w procesie legislacyjnym
- 5.11.2002 r. Przyszłość samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej
- 27.11.2002 r. Senat w II i III Rzeczypospolitej
- 17.12.2002 r. IV Szczyt Gospodarki Morskiej 2002 – bariery rozwoju gospodarki morskiej
- 14.01.2003 r. Edukacja kulturalna dzieci i młodzieży. Problemy i wyzwania.
- 25.02.2003 r. Jakość i bezpieczeństwo żywności wyzwaniem XXI wieku
- 10.05.2003 r. Konferencja Polonii z krajów Unii Europejskiej
- 13.05.2003 r. Polska kultura jako atut w integracji europejskiej
- 4.11.2003 r. O lepszą jakość kadr w administracji samorządu terytorialnego
- 4.11.2003 r. Perspektywy rozwoju gospodarki odpadami w kontekście wstąpienia Polski do Unii Europejskiej
- 1, 2.12.2003 r. Zapobieganie i zwalczanie przestępczości w Polsce przy zastosowaniu probacyjnych środków karania
- 9.12.2003 r. Nauczyciel wobec współczesnych wyzwań edukacyjnych
- 24.02.2004 r. Polityka a środki masowej informacji
- 1.03.2004 r. konferencja międzynarodowa „Perspektywy rybactwa śródlądowego w jednoczącej się Europie”
- 2.07.2004 r. Niepełnosprawni w rodzinie
- 21.09.2004 r. Prasa lokalna w budowie społeczeństwa obywatelskiego
- 9.12.2004 r. Wzajemne relacje administracji rządowej i samorządu terytorialnego w sprawowaniu władzy w regionie
- 8.03.2005 r. Strategia Lizbońska – nowe wyzwania dla Polski
- 9.03.2005 r. II Ogólnopolska Konferencja „Bariery i strategia rozwoju polskiej gospodarki morskiej 2005”
- 15.03.2005 r. Wpływ inicjatyw lokalnych na realizację rządowego Programu Poprawy Bezpieczeństwa Obywateli – Bezpieczna Polska
- 23.03.2005 r. Koncepcja organizacji służby zdrowia w województwie
- 24.05.2005 r. Promocja i kształtowanie wizerunku turystycznego Polski
- 9.06.2005 r. Patriotyzm we współczesnym systemie edukacji

VI kadencja

- 20.12.2005 r. Wykorzystanie funduszy europejskich na obszarach wiejskich
- 1.12.2006 r. Wyrównywanie szans i wspieranie aktywności osób niepełnosprawnych – rekomendacje dla Polski
- 17.01.2006 r. Program Rolny na lata 2007-2013
- 2.06.2006 r. Rozwój systemu poradnictwa zawodowego w Polsce szansą efektywnego obniżenia bezrobocia oraz zwiększenia zatrudnienia młodzieży

- 2.12.2006 r. 25 lat działalności Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych "Solidarność" – i co dalej?
- 3.10.2006 r. Przyszłość rolno-spożywczych rynków hurtowych i giełd w Polsce
- 14.03.2006 r. Proces Boloński: przewidywany rozwój i zadania na lata 2006-2008
- 21.03.2006 r. Programy zwalczania chorób zakaźnych zwierząt
- 30.03.2006 r. Białoruś po wyborach
- 24.04.2006 r. Profilaktyka ryzykownych zachowań seksualnych młodzieży. Aktualny stan badań na świecie i w Polsce
- 25.04.2006 r. Sacrum i profanum a współczesna kultura
- 5.05.2006 r. Mechanizmy funkcjonowania rynków rolnych w Polsce
- 16.05.2006 r. Odnawialne źródła energii – szanse i bariery
- 22.05.2006 r. Opieka długoterminowa w Polsce
- 30.05.2006 r. Bezpieczeństwo energetyczne Polski a polityka energetyczna Unii Europejskiej
- 6.04.2006 r. Harmonogram procesów dostosowawczych do standardów europejskich w dziedzinie środowiska i rolnictwa
- 20.06.2006 r. Pozyskiwanie środków europejskich a ochrona dziedzictwa kulturowego
- 30.06.2006 r. Polityka transportowa kraju – transport kolejowy
- 7.11.2006 r. Spójny system wyrównywania szans i wspierania aktywności osób niepełnosprawnych
- 7.12.2006 r. Język polskiej legislacji, czyli zrozumiałość przekazu a stosowanie prawa
- 18.07.2006 r. Sytuacja rodzin wielodzietnych w Polsce
- 8, 9.05.2006 r. Ponadnarodowe zgromadzenia parlamentarne i międzyparlamentarne w Europie XXI wieku
- 22.09.2006 r. Polskie Regiony na rzecz rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego kraju
- 20.10.2006 r. Migracja zarobkowa z Polski do krajów Unii Europejskiej – wyzwania dla państwa
- 24.10.2006 r. *Vir vere humanus* czyli o przymiotach człowiekowi prawdziwie naturę swą pielęgnującemu i dobru całej społeczności ludzkiej służącemu przysługujących
- 11.07.2006 r. Konsolidacja systemu kontroli żywności w Polsce
- 15.11.2006 r. Blaski i cienie wejścia Polski do strefy euro
- 21.11.2006 r. Wyrównywanie szans i wspieranie aktywności osób niepełnosprawnych – doświadczenia brytyjskie
- 28.11.2006 r. Gospodarka odpadami – stan obecny i zagrożenia
- 12.04.2006 r. Senat a Samorządy Terytorialne
- 12.09.2006 r. Rolnictwo ekologiczne – stan obecny i perspektywy rozwoju”
- 12.12.2006 r. Wschodni wymiar Unii Europejskiej
- 15.02.2007 r. GMO – szansą rozwoju polskiego rolnictwa? – fakty i mity
- 20.02.2007 r. Krótki raport o języku polityków początku XXI wieku
- 24.04.2007 r. Strażacy ochotnicy w polskiej kulturze i tradycji

- 23.05.2007 r. Samorząd terytorialny po 17 latach. Doświadczenia i dylematy dalszego rozwoju samorządu terytorialnego.
- 23.05.2007 r. Kształcenie pielęgniarek i położnych
- 25.05.2007 r. Upowszechnianie wiedzy o własności intelektualnej w uniwersytetach
- 28.05.2007 r. Zagrożenia ekologiczne Morza Bałtyckiego
- 29.05.2007 r. Rady pracowników jako narzędzie kształtowania postaw obywatelskich
- 22.06.2007 r. Wykorzystanie środków Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na przykładzie PRR – Sportowcy na rynku pracy
- 22.06.2007 r. Wzmocnić ojcostwo
- 17.07.2007 r. Grupy producentów rolnych szansą rozwoju polskiego rolnictwa
- 18.09.2007 r. Starzenie się populacji – wyzwaniem dla społeczeństwa obywatelskiego
- 12.02.2007 r. Problemy z zagwarantowaniem przestrzegania Praw Podstawowych w Europie
- 12.05.2007 r. Rodzina szansą dla Europy i Świata
- 12.06.2007 r. Przeszczepianie narządów i szpiku. Potrzeby i możliwości
- 12.06.2007 r. 85. rocznica powrotu Górnego Śląska do Polski

VII kadencja

- 18.12.2007 r. Finansowe wsparcie rolnictwa i obszarów wiejskich w latach 2007-2013
- 28.02.2008 r. Sytuacja socjalna i aktywność społeczna osób starszych w Polsce
- 11.03.2008 r. Ochrona środowiska w Unii Europejskiej – stan realizacji zobowiązań oraz możliwości finansowania
- 14.03.2008 r. Komunikacja elektroniczna XXI wieku
- 8.04.2008 r. Jak stworzyć prawo autorskie na miarę XXI wieku – pierwsze kroki
- 16.04.2008 r. Spółdzielnie socjalne dla osób niepełnosprawnych – w kierunku lepszych rozwiązań prawnych
- 17.04.2008 r. Ratyfikacja przez Polskę europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych – wyzwaniem dla administracji publicznej i organizacji mniejszości
- 22.04.2008 r. Usługi asystenckie w systemie wsparcia osób niepełnosprawnych
- 29.04.2008 r. Decentralizacja kompetencji samorządów i propozycje zmian legislacyjnych dotyczących sołectw, służących wzmocnieniu statusu sołtysów
- 10.05.2008 r. Patriotyzm jutra a wyzwania współczesnego harcerstwa. Rola harcerstwa w państwie
- 29.05.2008 r. Stan obecny oraz perspektywy rozwoju polskiej żeglugi śródlądowej w aspekcie ruchu turystycznego
- 30.05.2008 r. Żywność naturalna wysokiej jakości szansą rozwoju polskiego rolnictwa
- 9.06.2008 r. Jednostka przeciw totalitaryzmowi – w 60. rocznicę zamordowania rotmistrza Witolda Pileckiego
- 18.06.2008 r. Samorządowy lider zarządzania 2008 – Usługi techniczne

- 23.06.2008 r. Prawo autorskie na miarę XXI wieku. Krok drugi
- 24.06.2008 r. Jakość i bezpieczeństwo żywności warunkiem zdobycia nowych rynków zbytu
- 27.06.2008 r. Podział władzy w państwie demokratycznym
- 1.07.2008 r. Droga kariery prawnika w Polsce
- 2.07.2008 r. Przyszłość polskiej piłki nożnej
- 15.09.2008 r. Zawód pielęgniarki na ziemiach polskich w XIX i XX wieku
- 23.09.2008 r. Zasada pomocniczości w polskim życiu publicznym ze szczególnym uwzględnieniem systemu zabezpieczenia społecznego
- 30.09.2008 r. Sport kobiet w Polsce – stan i perspektywy
- 1.10.2008 r. Muzea – nowe wyzwania. Przemysły kulturowe – perspektywa rozwoju kultury, wyzwanie dla gospodarki
- 7.10.2008 r. III wiek w XXI wieku
- 14.10.2008 r. Energetyka atomowa w Polsce – czas na działania
- 27, 28.10.2008 r. Polski system probacji – stan i kierunek rozwoju w kontekście standardów europejskich
- 18.11.2008 r. Zagrożenia wychowawcze XXI wieku
- 27.11.2008 r. Twórcy niepodległości 1918-1922
- 27.11.2008 r. Wpływ amerykańskiego kryzysu na bezpieczeństwo i stabilność rynków finansowych w UE i Polsce
- 2.12.2008 r. Niepełnosprawni w podróży
- 06.01.2009 r. Perspektywy i szanse szczepień ochronnych w Polsce, w profilaktyce zdrowotnej dzieci i młodzieży
- 29.01.2009 r. Prawo autorskie na miarę XXI wieku. Krok trzeci
- 10.02.2009 r. Perspektywy polskiego mleczarstwa w kontekście zmian Wspólnej Polityki Rolnej
- 16.02.2009 r. Prawa i obowiązki jednostek samorządu terytorialnego jako organów założycielskich zakładów opieki zdrowotnej, w kontekście rządowego planu przekształceń szpitali – przyszłość szpitali samorządowych
- 21.04.2009 r. Fundusz Sołecki – zadania i szanse
- 12.05.2009 r. Ochrona dzieci przed uzależnieniami
- 29.05.2009 r. Dwadzieścia lat po przełomie; tradycje i współczesność demokracji parlamentarnej w Polsce
- 9.06.2009 r. Handel detaliczny w Polsce – warunki rozwoju rynku
- 23.06.2009 r. Samorządowy lider zarządzania 2009 – usługi społeczne
- 29.06.2009 r. Dobre rządzenie w regionach czyli jak tworzyć regionalne mechanizmy rozwojowe
- 30.06.2009 r. Samorząd terytorialny w państwie i w społeczeństwie

